

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**«ΟΙΚΟΝΟΜΕΤΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΩΝ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ.
ΕΛΛΑΔΑ, 1983 – 1992»**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ:

- Α. Δεδουσόπουλος
- Ι. Σακέλλης
- Κ. Ρίτσαρντσον

ΕΜΜΑΝΟΥΕΛΑ ΚΟΥΡΟΥΣΗ

Σεπτέμβριος 1998

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	ΣΕΛ.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	6
1. ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ: ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ	6
2. ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ: ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	9
1. ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ	9
2. ΤΟ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ	11
3. ΒΡΑΧΥΧΡΟΝΙΕΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	13
3.1. ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΕΤΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ	13
3.2. ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΣΗ	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	16
Α. ΤΟ ΦΥΛΟ	17
Β. Η ΗΛΙΚΙΑ	19
Γ. Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	20
Δ. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	21
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	24
1. Ο ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1983 – 1992	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΕΤΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	33
1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ	33
2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΕΤΡΙΚΗΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ	36
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	44

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
1. ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ, 1992 (Πίνακας)	ii
2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ 1983	iii
3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ 1992	Vii
4. ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (Πίνακες)	Xii
5. ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ (Διαγράμματα)	Xiii

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μέτρηση του δείκτη συμμετοχής έχει απασχολήσει μεγάλο αριθμό οικονομολόγων και ερευνητών τις τελευταίες δεκαετίες. Οι λόγοι για τους οποίους καθίσταται τόσο σημαντική η μέτρηση αλλά και η ερμηνεία των δεικτών συμμετοχής είναι¹:

- Η επιθυμία, από τη σκοπιά του προγραμματισμού, να προωθηθεί η μεγαλύτερη, ή μικρότερη σε κάποιες περιπτώσεις, συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό των διαφόρων πληθυσμιακών ομάδων. Κι αυτό γιατί, στο βαθμό που δεχόμαστε ότι η μη συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό είναι ένα ανεπιθύμητο φαινόμενο, οι χαμηλοί δείκτες συμμετοχής μειώνουν τις παραγωγικές δυνατότητες σε μια οικονομία, ενώ η έλλειψη ευκαιριών συμμετοχής στην οικονομία αντανakλά μια άρνηση αυτού που ονομάζεται «βασικές ανάγκες».
- Πιο συγκεκριμένα, ο προσδιορισμός των δεικτών συμμετοχής επιτρέπει στους προγραμματιστές της πολιτικής να μετρήσουν τις παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας κι έτσι να προσδιορίσουν τις διαθέσιμες ευκαιρίες για την αύξηση της απασχόλησης.
- Από την άλλη, καθιστά δυνατό τον προσδιορισμό των πιθανών συνεπειών που θα έχουν οι πολιτικές αύξησης της απασχόλησης και μείωσης της ανεργίας τόσο στο μέγεθος του εργατικού δυναμικού όσο και στη διάρθρωση της ανεργίας.

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται μια οικονομετρική διερεύνηση του δείκτη συμμετοχής του εργατικού δυναμικού στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας, δηλαδή από 15 μέχρι και 64 ετών. Στόχος της εργασίας είναι να υπολογιστούν και να ερμηνευθούν οι πιθανότητες που έχει κάποιο άτομο, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του, να ανήκει ή όχι στο εργατικό δυναμικό. Τα χαρακτηριστικά που λαμβάνονται υπ' όψιν είναι το φύλο, η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, το εκπαιδευτικό επίπεδο και το αν κατοικεί σε Αθήνα - Θεσσαλονίκη ή αλλού. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται για την ανάλυση είναι η Logistic regression, μέσα από το στατιστικό πακέτο SPSS. Η ανάλυση γίνεται για τα έτη από 1983 μέχρι και 1992, περιορίζεται δε σε αυτήν τη χρονική περίοδο γιατί μόνο για τα συγκεκριμένα έτη υπάρχει διαθέσιμο το σύνολο των στοιχείων της έρευνας εργατικού δυναμικού.

Στο πρώτο κεφάλαιο ορίζεται ο δείκτης συμμετοχής και παρουσιάζονται οι διάφορες διακρίσεις του. Επίσης, αναλύεται ο τρόπος με τον οποίον υπολογίζεται καθώς και τα προβλήματα που προκύπτουν με τον υπολογισμό του.

¹ G. Standing «*Labour Force Participation and Development*» σελ. 1, ILO Geneva 1978.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι θεωρητικές προσεγγίσεις του δείκτη συμμετοχής: κατ' αρχήν το βασικό νεοκλασικό υπόδειγμα και μετά οι βραχυχρόνιες διακυμάνσεις του δείκτη συμμετοχής (τα φαινόμενα του «απογοητευμένου ανέργου» και του «πρόσθετου εργαζόμενου»). Η παρουσίαση περιορίζεται στα βασικά σημεία των υποδειγμάτων χωρίς να γίνεται εκτενής κριτική τους.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν και σχολιαστούν οι προσδιοριστικοί παράγοντες του δείκτη συμμετοχής, δηλαδή

- παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν το συνολικό μέγεθος του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (δημογραφικοί παράγοντες)
- παράγοντες που επηρεάζουν τους ειδικούς δείκτες συμμετοχής των διαφόρων ομάδων που αποτελούν τον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας (δημογραφικά χαρακτηριστικά, οικονομικές μεταβλητές, στοιχεία κοινωνικής υποδομής, ιδεολογικοί παράγοντες)
- παράγοντες που σχετίζονται με τον τρόπο που ορίζεται και χρησιμοποιείται ο δείκτης συμμετοχής.

Μεγαλύτερη έμφαση δίνεται στους παράγοντες που σχετίζονται με το φύλο, την ηλικία, το εκπαιδευτικό επίπεδο και την οικογενειακή κατάσταση γιατί αυτοί συνιστούν και τις μεταβλητές του χρησιμοποιούμενου μοντέλου.

Το τρίτο κεφάλαιο αποτελεί και την ουσία της εργασίας αυτής. Ξεκινά με μια πολύ συνοπτική περιγραφή της πορείας του δείκτη συμμετοχής για την Ελλάδα, στο διάστημα 1983-1992 και των βασικών χαρακτηριστικών του για το 1992. Ακολουθεί η βασική οικονομετρική διερεύνηση και τέλος συνοψίζονται τα συμπεράσματα της προηγούμενης ανάλυσης.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

1. ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ: ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Η προσφορά εργασίας προσδιορίζεται με βάση 4 συνιστώσες: το μέγεθος του εργατικού δυναμικού, τις ώρες που αυτό εργάζεται κατά την περίοδο αναφοράς, τις δεξιότητες και ικανότητές του και την ένταση της εργασίας. Επειδή οι ικανότητες – δεξιότητες και η ένταση της εργασίας είναι μεγέθη που εξαιρετικά δύσκολα μπορούν να εκτιμηθούν, η προσφορά εργασίας, σε μια δεδομένη χρονική στιγμή, μετράται είτε βάσει του μεγέθους του εργατικού δυναμικού είτε βάσει του χρόνου εργασίας ανά άτομο.

Παρακάτω ακολουθούν μερικοί ορισμοί χρήσιμοι για την εννοιολογική προσέγγιση του δείκτη συμμετοχής²:

- *Πληθυσμός εργάσιμης ηλικίας* → αποτελείται από τον πληθυσμό αν εξαιρεθούν εκείνα τα άτομα τα οποία λόγω ηλικίας δεν μπορούν να ανήκουν στο εργατικό δυναμικό (νέοι και ηλικιωμένοι). Το κατώτερο όριο του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας, σύμφωνα με τις Αρχές των Ηνωμένων Εθνών, δεν πρέπει να υπερβαίνει την ηλικία των 15 ετών, ηλικία που σχετίζεται με το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Ανώτατο όριο ηλικίας δεν έχει οριστεί. Πάντως, η ΕΣΥΕ, θεωρεί ως ανώτατο όριο αυτό της ηλικίας των 65 ετών, το οποίο αντιστοιχεί στη μέση ηλικία συνταξιοδότησης των μισθωτών και αποχώρησης από την εργασία.
- *Οικονομικά ενεργός πληθυσμός* → περιλαμβάνει αποκλειστικά, τα άτομα και των δύο φύλων, τα οποία προσφέρουν ή διατίθενται να προσφέρουν την εργασία τους για την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών, έτσι όπως οριοθετείται (η παραγωγή αυτών των προϊόντων και υπηρεσιών) από το Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών των Ηνωμένων Εθνών. Ο διαχωρισμός των οικονομικά ενεργών από τους οικονομικά μη ενεργούς είναι ζήτημα εξαιρετικά σημαντικό και για τον ορισμό άλλων μεγεθών.
- *Εργατικό δυναμικό* → Συνήθως το εργατικό δυναμικό ταυτίζεται με τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό και οι δύο έννοιες χρησιμοποιούνται εναλλακτικά. Η διαφορά τους έγκειται στο ότι στο εργατικό δυναμικό περιλαμβάνονται τα άτομα που προσφέρουν την εργασία τους τη συγκεκριμένη περίοδο αναφοράς και όχι –όπως

² Στοιχεία για τους ορισμούς και τα προβλήματά τους: R. Hussmanns-F. Mehran-V. Verma, «*Surveys of Economically active population, employment, unemployment and underemployment*», ILO, Geneva, 1990.

στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό- τα άτομα που συνήθως προσφέρουν εργασία. Πάντως στις Έρευνες Εργατικού Δυναμικού που διεξάγονται στην Ε.Ε. στο εργατικό δυναμικό περιλαμβάνονται και όσοι απουσιάζουν προσωρινά από την εργασία τους, δηλαδή μια εβδομάδα πριν την ημέρα διεξαγωγής της έρευνας³.

Στην ουσία εργατικό δυναμικό είναι το σύνολο απασχολούμενων και ανέργων, γι αυτό και ο ορισμός των δύο αυτών μεγεθών είναι κρίσιμος.

- **Απασχολούμενοι** → Ο ορισμός των απασχολούμενων προϋποθέτει το διαχωρισμό των οικονομικών από τις μη οικονομικές δραστηριότητες. Εξ αιτίας της δυσκολίας ενός τέτοιου εγχειρήματος, η 13^η Παγκόσμια Συνδιάσκεψη Στατιστικολόγων της Εργασίας, αφού διαχώρισε τις οικονομικές δραστηριότητες όρισε ως απασχολούμενους τις παρακάτω ομάδες⁴:

1. Μισθωτοί οι οποίοι κατά την περίοδο αναφοράς είτε (i) εργάζονται έναντι ημερομισθίου ή μισθού σε χρήμα ή είδος, είτε (ii) δεν εργάζονται προσωρινώς αλλά διατηρούν σχέση με την εργασία τους.
2. Αυτοαπασχολούμενοι οι οποίοι είτε (i) κατά την περίοδο αναφοράς εργάζονται με σκοπό το κέρδος ή το οικονομικό όφελος της οικογένειας σε χρήμα ή είδος, είτε (ii) δεν εργάζονται αλλά είναι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων.

- **Άνεργοι** → Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της ίδιας Διάσκεψης ως άνεργοι ορίζονται τα άτομα τα οποία, κατά την περίοδο αναφοράς⁵:

- ▶ δεν έχουν εργασία και
- ▶ είναι άμεσα διαθέσιμα να αναλάβουν οποιαδήποτε εργασία ως μισθωτοί ή αυτοαπασχολούμενοι και
- ▶ αναζητούν με ενεργό τρόπο εργασία

Τα δεδομένα για τον υπολογισμό του δείκτη συμμετοχής αντλούνται από την ετήσια Έρευνα Εργατικού Δυναμικού⁶.

2. ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ: ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Ο Δείκτης συμμετοχής του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό είναι ίσος με το λόγο: (εργατικό δυναμικό μιας πληθυσμιακής ομάδας) προς (συνολικό πληθυσμό της ίδιας

³ Α. Δεδουσόπουλος, «Οικονομική της Εργασίας, Τόμος Α, Η Προσφορά της Εργασίας», σελ. 192, υποσημείωση 125, Πολίτης, 1995.

⁴ R. Hussmanns-F. Mehran-V. Verma, «*Surveys of Economically active population, employment, unemployment and underemployment*», σελ. 37, ILO, Geneva, 1990.

⁵ Ο.π.

⁶ Μεγέθη όπως η απασχόληση η ανεργία κλπ διερευνούνται και από την Απογραφή Πληθυσμού που γίνεται όμως κάθε 10 χρόνια. Για τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των διαφορετικών πηγών δεδομένων: C. Hakim «SOCIAL ASPECTS OF EMPLOYMENT; DATA FOR POLICY RESEARCH», στο International Sociological Policy, 9, 1980.

ομάδας). Ο δείκτης συμμετοχής μπορεί να ερμηνευθεί με δύο τρόπους: (1) δείχνει τη διαθεσιμότητα του πληθυσμού να ενταχθεί στην αγορά εργασίας και στη δομή της απασχόλησης και (2) δίνει την πιθανότητα που έχει ένα άτομο να ανήκει στο εργατικό δυναμικό.

Ο δείκτης συμμετοχής είναι⁷ στατικός με την έννοια ότι δεν πληροφορεί για μεταβολές στα μεγέθη. Είναι αυστηρά περιγραφικός και επιτρέπει συγκρίσεις διαχρονικές και ενδοπληθυσμιακές. Δεν έχει όμως καμία ερμηνευτική ικανότητα, την ερμηνεία του μεγέθους του δείκτη και των διακυμάνσεών του προσπαθεί να επιτύχει η θεωρία της προσφοράς εργασίας μέσω των υποδειγμάτων που προτείνει.

Ο δείκτης συμμετοχής μπορεί να πάρει τις παρακάτω μορφές:

- **Γενικός ή χονδρικός δείκτης συμμετοχής** → είναι ίσος με το λόγο του εργατικού δυναμικού μιας ομάδας προς το συνολικό πληθυσμό αυτής της ομάδας. Ο δείκτης αυτός είτε δε λαμβάνει καθόλου υπ' όψιν του τα ηλικιακά όρια του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας, είτε λαμβάνει μόνο το κατώτερο όριο των 15 ετών. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η τιμή του να επηρεάζεται υπερβολικά από το μέγεθος του πληθυσμού μη εργάσιμης ηλικίας κι έτσι ο δείκτης να υποεκτιμάται και να δημιουργούνται προβλήματα στις συγκρίσεις.
- **Συνολικός δείκτης συμμετοχής του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας** → είναι ίσος με το λόγο του εργατικού δυναμικού ηλικίας 15-64 ετών προς το συνολικό πληθυσμό της αντίστοιχης ηλικιακής ομάδας. Με το δείκτη αυτό ξεπερνάται σε μεγάλο βαθμό το προηγούμενο πρόβλημα, παραμένει όμως η επίδραση δημογραφικών παραγόντων, αλλά και θεσμικών όπως το εύρος της μεταύποχρεωτικής εκπαίδευσης, οι ρυθμίσεις για τη στρατιωτική θητεία και οι ρυθμίσεις για τη συνταξιοδότηση.
- **Ειδικό ηλικιακό δείκτης συμμετοχής** → είναι ίσοι με το λόγο του εργατικού δυναμικού μιας συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας προς το συνολικό πληθυσμό αυτής της ομάδας. Οι ειδικοί αυτοί δείκτες αφ' ενός δίνουν μια εικόνα πιο αντιπροσωπευτική της πραγματικότητας, αφ' ετέρου πληροφορούν για την ηλικία ένταξης και αποχώρησης από το εργατικό δυναμικό, τις περιόδους προσωρινής ή μόνιμης απομάκρυνσης των γυναικών από το εργατικό δυναμικό και τις επιδράσεις που ασκούν στη μεταβολή του εργατικού δυναμικού οι δημογραφικοί, οικογενειακοί και οικονομικοί παράγοντες.

⁷ Α. Δεδουσόπουλος, «Οικονομική της Εργασίας, Τόμος Α, Η Προσφορά της Εργασίας», σελ. 196, Πολίτης, 1995.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

1. ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ

Η νεοκλασική προσέγγιση προσδιορίζει την προσφορά εργασίας βάσει του πώς αποφασίζει το άτομο να κατανείμει το διαθέσιμο χρόνο του μεταξύ «εργασίας» και «σχόλης», με στόχο να μεγιστοποιήσει την ατομική του συνάρτηση χρησιμότητας, η οποία υπόκειται σε ορισμένους αντικειμενικούς (εισοδηματικούς) περιορισμούς. Η εργασία θεωρείται αρνητικό αγαθό, στο βαθμό που συνεπάγεται κόπο (σωματικό και διανοητικό) και η μόνη της θετικότητα έγκειται στο ότι εξασφαλίζει το απαραίτητο εισόδημα για την κατανάλωση προϊόντων. Η μονάδα ανάλυσης στο νεοκλασικό υπόδειγμα είναι το άτομο σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, μπορεί όμως να επεκταθεί είτε λαμβάνοντας ως μονάδα το νοικοκυριό (τα μέλη μιας οικογένειας), είτε το άτομο αλλά στη διάρκεια της ζωής του. Στηρίζεται σε μια σειρά υποθέσεων (αντίστοιχες με τις υποθέσεις σχετικά με την επιχείρηση στον πλήρη ανταγωνισμό), κυριότερη από τις οποίες είναι ότι το άτομο έχει πλήρη δυνατότητα να κατανείμει το χρόνο του μεταξύσχόλης και εργασίας χωρίς να υφίσταται εξωαγοραίους ή οικονομικούς καταναγκασμούς. Η απόφαση του ατόμου για τον χρόνο που θα εργαστεί εξαρτάται από τις **προτιμήσεις** του και τον **αγοραίο μισθό**. Το άτομο αριστοποιεί την επιλογή του στο σημείο που «και το άτομο και η αγορά συμφωνούν ως προς τη σχετική αξία τηςσχόλης και του πραγματικού εισοδήματος»⁸.

Οι αυξομειώσεις του μισθού επιφέρουν δύο αντίρροπα αποτελέσματα στις επιλογές του εργαζόμενου ατόμου: το «**αποτέλεσμα εισοδήματος**», με το οποίο όσο αυξάνει ο μισθός αυξάνουν οι ώρεςσχόλης και μειώνεται η εργασία (το υψηλότερο εισόδημα επιτρέπει την κατανάλωση περισσότερων ωρώνσχόλης) και το ακριβώς αντίθετο «**αποτέλεσμα υποκατάστασης**» (ο υψηλότερος μισθός καθιστά την εργασία ελκυστικότερη και την κατανάλωσησχόλης πιο ακριβή). Το τελικό αποτέλεσμα λοιπόν που θα έχει μια αύξηση του μισθού στις ώρες εργασίας είναι αμφίβολο και εξαρτάται από τις προτιμήσεις του ατόμου και του καταναλωτικού του προτύπου. Αντίθετα, η αύξηση του μισθού για τα άτομα εκτός εργατικού δυναμικού έχει θετική μόνο επίδραση στην πιθανότητα να συμμετέχουν σε αυτό, αφού γι αυτά τα άτομα το

⁸ C.R.MacConnel – S.L.Brue, «*Contemporary Labor Economics*», σελ. 19, McGraw Hill Inc. 1986, από το βιβλίο του Α. Δεδουσόπουλου, «*Οικονομική της Εργασίας, Τόμος Α, Η Προσφορά της Εργασίας*», σελ.63, Πολίτης, 1995.

αποτέλεσμα εισοδήματος δεν υφίσταται⁹. Γενικά, η σχέση του μισθού με την προσφορά εργασίας δεν είναι σαφής στο νεοκλασικό μοντέλο γι αυτό και έχουν προταθεί διάφορες εναλλακτικές λύσεις όπως ότι η σχέση μισθού - προσφοράς εργασίας είναι γενικώς αρνητική, ή ότι η καμπύλη προσφοράς είναι θετική μέχρι να φτάσει το εισόδημα σε κάποιο επίπεδο μετά το οποίο γίνεται αρνητική. Αλλά και μεταξύ των διαφορετικών υποστηρικτών της κάθε άποψης, οι ερμηνείες για τη σχέση μισθού - προσφοράς εργασίας ποικίλλουν¹⁰. Επίσης, όπως αποδεικνύουν εμπειρικές μελέτες, η σχέση διαφέρει και μεταξύ διαφορετικών ομάδων του εργατικού δυναμικού (π.χ. άνδρες - γυναίκες, παντρεμένοι/ες - ανύπαντροι/ες, λευκοί - μαύροι κλπ).

Το νεοκλασικό υπόδειγμα όμως δεν προσδιορίζει μόνο την ποσότητα της προσφερόμενης εργασίας αλλά και τη συμμετοχή ή όχι του ατόμου στο εργατικό δυναμικό. «Η απόφαση για συμμετοχή και η επιλογή των ωρών εργασίας είναι αξεδιάλυτα συνυφασμένες, αφού και οι δύο είναι το αποτέλεσμα της ίδιας συμπεριφοράς μεγιστοποίησης και των ίδιων παραμέτρων»¹¹. Η επιλογή ενός ατόμου να εργαστεί ή όχι εξαρτάται, σύμφωνα με το νεοκλασικό μοντέλο, από το αποτέλεσμα της σύγκρισης του «αγοραίου μισθού» με το «μισθό επιφύλαξης» τον ανώτερο δηλαδή μισθό στον οποίο αρνείται να δουλέψει και που εξαρτάται από το εισόδημα που έχει από περιουσία ή άλλη εξωαγοραία πηγή. Όταν ο αγοραίος μισθός είναι μεγαλύτερος από το μισθό επιφύλαξης, το άτομο επιλέγει να προσφέρει εργασία. Το πόσες ώρες επιθυμεί να εργαστεί εξαρτάται από το σημείο τομής της καμπύλης χρησιμότητάς του με την καμπύλη εισοδηματικού περιορισμού. Αν ο διαμορφωμένος αγοραίος μισθός επιβάλει μια διαφορετική κατανομή του χρόνου του ατόμου μεταξύ εργασίας και σχολής τότε το άτομο αισθάνεται είτε υπερβολικά εργαζόμενο (over-employed) είτε υποαπασχολούμενο. Με βάση αυτήν την αρχή, οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι ερμηνεύουν φαινόμενα όπως ο απουσιασμός και η διπλή απασχόληση.

⁹ G. Standing «Labour Force Participation and Development» σελ. 56, ILO Geneva 1978

¹⁰ Αναφορά στις διαφορετικές απόψεις για την κλίση της καμπύλης προσφοράς εργασίας και τις αιτιάσεις τους: Α. Δεδουσόπουλος, «Οικονομική της Εργασίας, Τόμος Α, Η Προσφορά της Εργασίας», Πολίτης, 1995.

¹¹ M.R. Killingsworth, "Labor Supply", σελ.133, Cambridge University Press, 1983

2. ΤΟ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Ενώ το στατικό νεοκλασικό μοντέλο έχει ως μονάδα ανάλυσης το άτομο και θεωρεί ότι αυτό αποφασίζει πως θα κατανείμει το χρόνο του ανεξάρτητα από τις αποφάσεις άλλων ατόμων, πολλοί νεοκλασικοί οικονομολόγοι ερμηνεύουν την προσφορά εργασίας βάσει των αλληλεπιδράσεων των αποφάσεων μεταξύ των ατόμων μιας οικογένειας, θεωρώντας ως βασική μονάδα λήψης αποφάσεων το νοικοκυριό. Ο Killingsworth¹², διακρίνει τρία βασικά μοντέλα για τη σχέση μεταξύ των μελών της οικογένειας με την προσφορά εργασίας:

1. Το **μοντέλο ανδρικού σωβινισμού**: βάσει αυτού του υποδείγματος ο άνδρας – ως κύριος υπεύθυνος για την εξασφάλιση των προς το ζην της οικογένειας- παίρνει τις αποφάσεις του ανεξάρτητα από τις επιλογές της συζύγου, ενώ αντίθετα η γυναίκα θεωρεί το εισόδημα του συζύγου της ως «εισόδημα από περιουσία» και αποφασίζει για την συμμετοχή της ή όχι στο εργατικό δυναμικό βάσει των επιλογών του συζύγου. Και οι δύο σύζυγοι –όπως και το κάθε άτομο στο στατικό κλασικό υπόδειγμα- έχουν να μεγιστοποιήσουν την ατομική τους συνάρτηση χρησιμότητας με τη διαφορά ότι στον εισοδηματικό περιορισμό της γυναίκας προστίθεται και το εισόδημα του συζύγου της. Έτσι, η γυναικεία εργασία προκύπτει ως δευτερεύουσα και ως συμπλήρωμα της ανδρικής, προσδιοριζόμενη από τις επιλογές του συζύγου και την ικανότητά του να προσφέρει στην οικογένεια το απαραίτητο για την κατανάλωση εισόδημα. Με αυτήν την έννοια, το συγκεκριμένο υπόδειγμα ερμηνεύει την σχετικά αυξημένη ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας όταν στην αγορά επικρατούν συνθήκες ύφεσης (όταν δηλαδή υπάρχει αυξημένη ανεργία για τους άνδρες ή όταν μειώνονται οι πραγματικοί μισθοί των ανδρών).
2. Το υπόδειγμα **ατομικής χρησιμότητας – οικογενειακού εισοδηματικού περιορισμού**: Το μοντέλο αυτό είναι αντίστοιχο του προηγούμενου μόνο που ενσωματώνει την αντίδραση των αποφάσεων των γυναικών επί των αποφάσεων που λαμβάνουν οι σύζυγοί τους. Το κάθε άτομο μεγιστοποιεί την υποκειμενική του συνάρτηση χρησιμότητας, η οποία εξαρτάται από τη συνολική κατανάλωση της οικογένειας και το χρόνο γιασχόλη του συγκεκριμένου μέλους και περιορίζεται από τον οικογενειακό εισοδηματικό περιορισμό. Το υπόδειγμα γίνεται δυναμικό αφού η επιλογή μεταξύσχόλης και εργασίας του κάθε συζύγου προκαλεί την αντίδραση και προσαρμογή της επιλογής του άλλου μέχρι να φτάσουν σε ένα σημείο ισορροπίας όπου οι επιλογές και των δύο συζύγων είτε

¹² M.R. Killingsworth, "Labor Supply", σελ.29-38, Cambridge University Press, 1983

συμπίπτουν είτε οδηγούν στην απόσυρση της γυναίκας από την αγορά εργασίας. Το δεύτερο είναι πιο πιθανό να συμβεί «όσο υποδεέστερη είναι η θέση της γυναίκας στην αγορά εργασίας και όσο περισσότερο το σύστημα κοινωνικών αξιών υποτιμά και υποβαθμίζει τη γυναικεία απασχόληση»¹³.

Μια εναλλακτική εκδοχή του ίδιου υποδείγματος αποτελούν τα μοντέλα διαπραγματεύσεων όπου οι δύο σύζυγοι αποφασίζουν για την προσφορά εργασίας και για την κατανάλωσή τους μέσα από σύνθετες διαδικασίες διαπραγματεύσεων.

3. Το υπόδειγμα **οικογενειακής χρησιμότητας – οικογενειακού εισοδηματικού περιορισμού**: Σε αυτήν την περίπτωση, μεγιστοποιείται μια συνάρτηση χρησιμότητας συνολικά για την οικογένεια, δηλαδή κοινή για όλα τα μέλη της, η οποία εξαρτάται από τη συνολική κατανάλωση της οικογένειας και των χρόνων για σχολή όλων των μελών της και περιορίζεται από το κοινό συνολικό οικογενειακό εισόδημα. Στο συγκεκριμένο υπόδειγμα υπάρχουν δύο είδη αποτελέσματος υποκατάστασης, από τη μια υπάρχει η επίδραση στην προσφορά εργασίας ενός μέλους όταν μεταβληθεί ο δικός του μισθός και από την άλλη («σταυροειδές αποτέλεσμα υποκατάστασης») η επίδραση στην προσφορά εργασίας ενός μέλους όταν μεταβληθεί ο μισθός ενός άλλου μέλους της οικογένειας. Το σταυροειδές αποτέλεσμα υποκατάστασης μπορεί να είναι θετικό ή αρνητικό ανάλογα με το αν οι δύο σύζυγοι θεωρούν τους χρόνους σχολής τους συμπληρωματικά ή υποκατάστατα αγαθά -αντίστοιχα- στη συνολική συνάρτηση οικογενειακής χρησιμότητας. Η υπόθεση που υπονοείται εδώ είναι ότι η συνολική χρησιμότητα της οικογένειας προκύπτει από τη συνολική κατανάλωση που πραγματοποιεί, σαν αυτή (η κατανάλωση) να είναι ένα δημόσιο αγαθό. Η αναδιανομή δηλαδή της συνολικής οικογενειακής κατανάλωσης μεταξύ των μελών δεν επηρεάζει το συνολικό επίπεδο της οικογενειακής χρησιμότητας. Αυτό που δεν εξηγείται από το υπόδειγμα είναι ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνεται η «οικογενειακή προτίμηση» με βάση την οποία τα μέλη της οικογένειας προσφέρουν εργασία και καταναλώνουν.

Μια "βελτιστοποίηση" του νεοκλασικού μοντέλου επιχειρήθηκε από τον **Becker** ο οποίος δεν περιορίστηκε στη διάκριση εργάσιμου χρόνου και σχολής αλλά χώρισε τον χρόνο που έχει διαθέσιμο ένα νοικοκυριό σε τρεις κατηγορίες: (α) το χρόνο που πωλείται στην αγορά εργασίας για την εξασφάλιση του απαραίτητου εισοδήματος που επιτρέπει κατανάλωση, (β) το χρόνο για την παραγωγή προϊόντων μέσα στην

¹³ Α. Δεδουσόπουλος, «Οικονομική της Εργασίας, Τόμος Α, Η Προσφορά της Εργασίας», σελ.

οικογένεια και (γ) το χρόνο για την κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών, οι εναλλακτικές χρήσεις των οποίων είναι μεταξύ τους ανταγωνιστικές. Στο μοντέλο που προτείνει, ο καταμερισμός του χρόνου μεταξύ των τριών μορφών για το κάθε μέλος της οικογένειας γίνεται με βάση το συγκριτικό πλεονέκτημα¹⁴. Το κάθε μέλος δηλαδή, ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του (ηλικία, φύλο, εκπαιδευτικό επίπεδο, εργασιακή εμπειρία), τις επικρατούσες κοινωνικές αξίες, αλλά ακόμα και βάσει βιολογικά προσδιορισμένων παραγόντων (!), εξειδικεύεται σ' εκείνην την παραγωγική προσπάθεια στην οποία παρουσιάζει τη μεγαλύτερη σχετική αποτελεσματικότητα ή το μικρότερο κόστος ευκαιρίας. Αυτή η αρχή του συγκριτικού πλεονεκτήματος οδηγεί, σύμφωνα με τους C.R. McConnell - S.L. Brue, σε πολλά νοικοκυριά το σύζυγο να αφιερώνει περισσότερο χρόνο στην αγορά εργασίας και τη σύζυγο στην εξωαγοραία εργασία μέσα στα πλαίσια του νοικοκυριού καθώς και τα παιδιά στην απόκτηση εκπαίδευσης.

3. ΒΡΑΧΥΧΡΟΝΙΕΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Παραπάνω έγινε αναφορά σε μοντέλα που ερμηνεύουν τη συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό από την πλευρά της προσφοράς εργασίας. Στην απόφαση όμως ενός ατόμου να εργαστεί (ή και να αναζητήσει εργασία), επιδρά και η ζήτηση για εργασία. Η συνολική ζήτηση για εργασία, έτσι όπως εκτιμάται από το επίπεδο της ανεργίας, προσδιορίζει και το μέγεθος του εργατικού δυναμικού, συνολικά αλλά και για τις επιμέρους ομάδες που το απαρτίζουν. Η επίδραση αυτή εξαρτάται τόσο από το διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της μεταβολής της ζήτησης και της στιγμής που μετράται η επίδραση (βραχυχρόνια ή προσαρμογή του εργατικού δυναμικού εμφανίζεται μικρότερη από ότι μακροχρόνια) όσο και από το αρχικό επίπεδο της ζήτησης και της σταθερότητάς της. Δύο φαινόμενα λαμβάνουν χώρα όταν μεταβάλλεται η συνολική ζήτηση για εργασία: το φαινόμενο του «πρόσθετου εργαζόμενου» και το φαινόμενο του «απογοητευμένου άνεργου».

3.1. ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΕΤΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ

Η αύξηση της ανεργίας θεωρείται ότι συνοδεύεται και με μείωση των μισθών, με αποτέλεσμα να μειώνεται το οικογενειακό εισόδημα. Προκειμένου σε ένα νοικοκυριό να διατηρηθεί το εισόδημά του είναι πιθανό να ενταχθεί κι άλλο μέλος του στο εργατικό δυναμικό. Το φαινόμενο του πρόσθετου εργαζόμενου μπορεί να ερμηνευθεί

119, Πολίτης, 1995.

¹⁴ C.R. McConnell - S.L. Brue «*Contemporary Labor Economics*», σελ. 46, McGraw-Hill Book Company, 1986

βάσει του υποδείγματος του ανδρικού σωβινισμού που περιγράφηκε παραπάνω. Αν το αποτέλεσμα του εισοδήματος αποβεί ισχυρότερο από το αποτέλεσμα υποκατάστασης, η σύζυγος (ή κάποιο άλλο μέλος - δευτερεύον εργαζόμενος) θα ενταχθεί στο εργατικό δυναμικό. Με αυτήν τη λογική, η αύξηση της ανεργίας οδηγεί σε αύξηση του εργατικού δυναμικού. Σύμφωνα με τη νεοκλασική θεωρία, αυτό θα συμβεί όταν το οικογενειακό εισόδημα μειωθεί κάτω από το επίπεδο φιλοδοξιών που έχει η οικογένεια γι αυτό. Η παραπάνω συνθήκη όμως δεν αρκεί. Προϋποτίθενται ακόμα ότι (1) υπάρχει ένας αριθμός πρόσθετων εργαζομένων διαθέσιμων να προσαρμόσουν ανάλογα την κατανομή του χρόνου τους μεταξύ εργασίας καισχόλης, (2) οι μέχρι στιγμής εκτός δυναμικού, σύζυγοι ή άλλα μέλη, θα μπορέσουν να βρουν και να διατηρήσουν μια θέση εργασίας παρά την επικρατούσα ύφεση και (3) η ανεργία έχει πλήξει τους κύριους εργαζόμενους εκείνων των οικονομικο-κοινωνικών τάξεων των οποίων οι δευτερεύοντες εργαζόμενοι δεν είναι ήδη στο εργατικό δυναμικό. Συνήθως όμως, η ανεργία πλήττει τους χειρώνακτες και ανειδίκευτους εργάτες τα μέλη της οικογένειας των οποίων ανήκουν ήδη στο εργατικό δυναμικό, επομένως δεν υπάρχουν αρκετοί πρόσθετοι εργαζόμενοι¹⁵.

Ο Standing¹⁶ διακρίνει κι άλλες μορφές που μπορεί να πάρει η επίδραση του φαινομένου του πρόσθετου εργαζόμενου επί του εργατικού δυναμικού, στη μακροχρόνια περίοδο:

- η αναβολή της μητρότητας και η παραμονή στο εργατικό δυναμικό της συζύγου
- η αναβολή της συνταξιοδότησης των ηλικιακά μεγαλύτερων μελών της οικογένειας,
- η απομάκρυνση από την εκπαιδευτική διαδικασία ή η αναβολή ανώτερων σπουδών για τα παιδιά

Στις παραπάνω περιπτώσεις, η επίδραση των «πρόσθετων εργαζομένων» είναι έμμεση μόνο αφού στην ουσία δε μεταβάλλει την αναλογία των οικονομικά ενεργών και μη.

3.2. ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΣΗ

Ακριβώς αντίθετα από το φαινόμενο του πρόσθετου εργαζόμενου, το φαινόμενο του απογοητευμένου άνεργου, σε περιόδους ύφεσης και υψηλής ανεργίας, μειώνει το εργατικό δυναμικό. Πρόκειται για τους άνεργους οι οποίοι μετά από μακρά παραμονή στην κατάσταση της ανεργίας χωρίς να καταφέρουν να βρουν δουλειά, απογοητεύονται και αποσύρονται από το εργατικό δυναμικό. Οι πιο επιρρεπείς για να

¹⁵ G. Standing, «*Labour Force Participation and Development*», σελ. 105, ILO Geneva, 1978

¹⁶ G. Standing, «*Labour Force Participation and Development*», σελ. 105, ILO Geneva, 1978

βρεθούν σε αυτήν την κατάσταση είναι κατά τον Standing¹⁷ όσοι έχουν σχετικά χαμηλά εισοδήματα ευκαιρίας και σχετικά υψηλά κόστη ευκαιρίας όταν εντάσσονται στο εργατικό δυναμικό, δηλαδή οι παντρεμένες γυναίκες, οι ηλικιωμένοι και οι νέοι. Διακρίνει επίσης, έξι διαφορετικές ομάδες ατόμων που παρουσιάζουν το φαινόμενο του απογοητευμένου άνεργου και παραιτούνται από την αγορά εργασίας¹⁸:

1. όσοι δεν κατάφεραν να βρουν εργασία παρά τις προσπάθειές τους
2. όσοι αποθαρρύνονται είτε να εισέλθουν για πρώτη φορά (νέοι) είτε να επανέρθουν (έγγαμες) στην αγορά εργασίας
3. όσοι προσαρμόζουν την είσοδό τους στο εργατικό δυναμικό ανάλογα με τις διαθέσιμες ευκαιρίες απασχόλησης (φοιτητές και έγγαμες)
4. όσοι εργαζόμενοι απολύθηκαν αλλά διατηρούν μια χαλαρή σχέση με την αγορά εργασίας (ευκαιριακοί εργαζόμενοι, σπουδαστές, έγγαμες, συνταξιούχοι)
5. όσοι επιλέγουν την πρόωρη συνταξιοδότηση εξ αιτίας είτε πιθανής μείωσης των αποδοχών τους είτε απώλειας της θέσης τους
6. όσοι παραμένουν ή επανεισέρχονται στην εκπαιδευτική διαδικασία εξ αιτίας των περιορισμένων ευκαιριών απασχόλησης.

¹⁷ G. Standing, «*Labour Force Participation and Development*», σελ. 105, ILO Geneva, 1978

¹⁸ από του: Α. Δεδουσόπουλου, «*Οικονομική της Εργασίας, Τόμος Α, Η Προσφορά της Εργασίας*», σελ. 217-218, Πολίτης, 1995.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Οι παράγοντες που προσδιορίζουν το μέγεθος και τη σύνθεση του εργατικού δυναμικού μπορούν να διακριθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες¹⁹:

1. παράγοντες που επηρεάζουν μακροπρόθεσμα το απόλυτο μέγεθος του εργατικού δυναμικού, μέσω των μεταβολών στα **δημογραφικά χαρακτηριστικά** του πληθυσμού. Σε αυτούς τους παράγοντες εντάσσονται το επίπεδο γεννητικότητας, θνησιμότητας (παιδικής και συνολικής), οι μεταναστευτικές ροές και ο βαθμός αστικότητας.
2. παράγοντες που επηρεάζουν διάφορες ομάδες του πληθυσμού οι οποίες διαμορφώνουν τους ειδικούς δείκτες συμμετοχής. Οι παράγοντες αυτοί είναι δύο ειδών:

(1) αυτοί που δρουν μακροχρόνια μεταβάλλοντας **δημογραφικά χαρακτηριστικά** και τέτοιοι είναι η κατανομή του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας κατά φύλο, ηλικία και οικογενειακή κατάσταση, ο βαθμός αστικότητας και το επίπεδο εκπαίδευσης. Στην ομάδα αυτή εντάσσονται και **θεσμικοί παράγοντες** όπως η διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, το σύστημα εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ο χρόνος και η διάρκεια της στράτευσης, οι πολιτική συνταξιοδότησης κ.α. Εντάσσονται τέλος και παράγοντες **κοινωνικής υποδομής** όπως το δίκτυο μεταφορών και επικοινωνιών, οι δυνατότητες πληροφόρησης σχετικά με την αγορά εργασίας, οι παιδικοί σταθμοί, τα νοσοκομεία, οι οίκοι ευγηρίας κ.α. καθώς και **ιδεολογικοί παράγοντες** σχετικά με το εργασιακό ήθος, τον τρόπο αντιμετώπισης της εργασίας κλπ

(2) αυτοί που δρουν βραχυχρόνια και χαρακτηρίζουν την εκάστοτε οικονομική κατάσταση, δηλαδή οι **οικονομικές μεταβλητές** όπως το ύψος του μισθού, το συνολικό οικογενειακό εισόδημα, η φορολογική πολιτική, το επίπεδο ανεργίας, η δομή της απασχόλησης κ.α.

3. παράγοντες που σχετίζονται με τις μεταβολές και γενικότερα τα προβλήματα γύρω από τον τρόπο **ορισμού και υπολογισμού** του εργατικού δυναμικού και των οικονομικών δραστηριοτήτων. Τα σημεία στα οποία οι διαφορές αποβαίνουν σημαντικές για το μέγεθος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και κατ' επέκταση του εργατικού δυναμικού είναι²⁰ ο αριθμός των ωρών που πρέπει να εργάζεται

¹⁹ Α. Δεδουσόπουλος, «Οικονομική της Εργασίας, Τόμος Α, Η Προσφορά της Εργασίας», σελ. 199, Πολίτης, 1995.

²⁰ «Απασχόληση στην Ευρώπη», σελ. 46, Ε.Κ. Γενική Δ/ση Απασχόλησης, Εργασιακών Σχέσεων και Κοινωνικών Υποθέσεων, 1994

κάποιος προκειμένου να θεωρηθεί απασχολούμενο, πόσο δραστήρια πρέπει να αναζητεί εργασία προκειμένου να θεωρηθεί άνεργο, πώς αντιμετωπίζονται διάφορες πληθυσμιακές ομάδες όπως οι ένοπλες δυνάμεις, οι μερικώς απασχολούμενοι και οι σπουδαστές. (Εκτενέστερη αναφορά στα προβλήματα ορισμού έγινε στο πρώτο κεφάλαιο).

Παρακάτω αναλύονται αυτοί οι παράγοντες που αντιστοιχούν στα διαθέσιμα δεδομένα βάσει των οποίων γίνεται η οικονομετρική ανάλυση στο δεύτερο μέρος.

A. ΤΟ ΦΥΛΟ

Ενώ ο γενικός δείκτης συμμετοχής παραμένει διαχρονικά σταθερός, οι κατά φύλο δείκτες συμμετοχής παρουσιάζουν αντιθετικές τάσεις: ο δείκτης συμμετοχής των ανδρών μειώνεται -ιδιαίτερα στις ακραίες ηλικίες- ενώ ο δείκτης των γυναικών αυξάνει. Οι συζητήσεις για την ερμηνεία του φαινομένου είναι πολλές. Σύμφωνα με τους νεοκλασικούς οικονομολόγους²¹ η **αύξηση των μισθών των γυναικών** έχει έντονα θετικό αποτέλεσμα υποκατάστασης και ως συνέπεια η σύζυγος εντάσσεται στο εργατικό δυναμικό. Επίσης, η **άνοδος του εκπαιδευτικού επιπέδου των γυναικών** αποτελεί έναν δεύτερο παράγοντα που βάσει της θεωρίας του Ανθρώπινου Κεφαλαίου, καθιστά πολύ υψηλό το κόστος ευκαιρίας των γυναικών (όπως και των ανδρών) για οποιαδήποτε άλλη επιλογή εκτός της αμειβόμενης εργασίας. Οι εκπρόσωποι της θεωρίας της κατάτμησης της αγοράς εργασίας αποδίδουν την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό στην ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα και τη **δημιουργία θέσεων εργασίας στη «δευτερεύουσα αγορά»**, της οποίας τα χαρακτηριστικά (αστάθεια απασχόλησης, χαμηλότεροι μισθοί, περιορισμένες ευκαιρίες επαγγελματικής ανόδου, έντονος ανταγωνισμός) την καθιστούν περισσότερο ελκυστική στις γυναίκες και κυρίως τις έγγαμες οι οποίες *«έχοντας το διπλό ρόλο της νοικοκυράς και της εργαζόμενης, είναι συγκαταβατικές και δεν μπορούν να προβάλουν απαιτήσεις»*. (Την ίδια επίδραση έχει και η **σταδιακή αύξηση των θέσεων μερικής απασχόλησης**.) Για τους μαρξιστές οικονομολόγους τέλος, οι γυναίκες αποτελούν την ιδανική πληθυσμιακή ομάδα για να συγκροτηθεί ο **«εφεδρικός στρατός»**, εξ αιτίας της αδυναμίας τους να παραμείνουν συνεχώς δεσμευμένες στη μισθωτή εργασία λόγω του αναπαραγωγικού τους ρόλου. Από την άλλη, παρ' όλη τη σημασία που έχει για το κεφάλαιο η οικιακή εργασία των γυναικών, η **πτώση του ποσοστού του κέρδους** το οδήγησε στην αναζήτηση νέων

²¹ η αναφορά στη θεωρητική συζήτηση σχετικά με τη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό (νεοκλασικοί, θεσμικοί, μαρξιστές) αντλείται από: Ξ. Πετρινιώτη, «Η συμμετοχή των

πηγών εκμετάλλευσης εργατικής δύναμης μέσω της διείσδυσης στους μη καπιταλιστικούς τρόπους παραγωγής της οικογένειας.

Πέρα από τη διαχρονική αύξηση των γυναικείων δεικτών συμμετοχής, παρατηρείται και **διαφοροποίησή τους μεταξύ χωρών με διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης**. Μια ερμηνεία γι αυτή τη διαφοροποίηση είναι το γεγονός ότι η σχέση του δείκτη συμμετοχής των γυναικών και της οικονομικής ανάπτυξης παρουσιάζει σχήμα U²², δηλαδή είναι υψηλός στα πρώτα στάδια ανάπτυξης εξ αιτίας της απασχόλησης των γυναικών στην αγροτική παραγωγή, πέφτει όταν αρχίζει η εκβιομηχάνιση και η αστικοποίηση και ξαναανεβαίνει όταν η χώρα φτάσει σε υψηλότερα επίπεδα ανάπτυξης.

Άλλοι παράγοντες που έχουν συμβάλει στην αύξηση της γυναικείας συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό είναι:

- η **αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται η γυναίκα που εργάζεται**, η επαγγελματική σταδιοδρομία θεωρείται πια δικαίωμα και των δύο φύλων. Η αλλαγή αυτή είχε σαν αποτέλεσμα και περισσότερες γυναίκες να εντάσσονται στο εργατικό δυναμικό και ο χρόνος παραμονής τους σε αυτό να είναι μεγαλύτερος.
- η **αύξηση των κρατικών παροχών** και η **βελτίωση του οικιακού εξοπλισμού**, γεγονότα που περιόρισαν το χρόνο που ήταν απαραίτητος για τις οικιακές εργασίες.
- η **ανεργία** και η **μείωση του εισοδήματος του άνδρα**, βάσει των ανδροκεντρικών υποδειγμάτων που θέλουν τις γυναίκες ως «δευτερεύουσες εργαζόμενες», οδηγούν τις γυναίκες στην αγορά εργασίας για τη διατήρηση του οικογενειακού εισοδήματος.

Στο βαθμό που ο μισθός θεωρείται για το βασικό νεοκλασικό μοντέλο ο βασικός προσδιοριστικός παράγοντας για τη συμμετοχή ή όχι του ατόμου στο εργατικό δυναμικό αλλά και στο βαθμό που το υπόδειγμα του Becker για την κατανομή του χρόνου χρησιμοποιείται ως έχον σημαντική ερμηνευτική ικανότητα, αξίζει να αναφερθούν οι διαπιστώσεις εμπειρικών αναλύσεων που βασίζονται στις υποθέσεις των δύο παραπάνω υποδειγμάτων. Όπως αναφέρουν οι Killingsworth και Heckman

γυναικών στο εργατικό δυναμικό και η περίπτωση της Ελλάδας», στο ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ, τεύχος 74, 1989.

²² G. Standing «Labour Force Participation and Development» σελ. 14, ILO Geneva 1978.

στην επισκόπηση των διαφόρων εμπειρικών αναλύσεων²³, **αυξήσεις στο μισθό μειώνουν την ανδρική προσφορά εργασίας σε έναν ελάχιστο βαθμό και αυξάνουν τη γυναικεία προσφορά εργασίας σε έναν σημαντικό βαθμό.** Η εξήγηση που δίνεται είναι η εξής: οι γυναίκες έχουν περισσότερες εναλλακτικές χρήσεις του χρόνου τους [χρόνος i) για αγοραία εργασία, ii) για εργασία στο σπίτι και iii) γιασχόλη], από ότι οι άνδρες [χρόνος i) για αγοραία εργασία και ii) γιασχόλη] με αποτέλεσμα η υποκατάσταση που επιχειρεί ο άνδρας απέναντι στον αγοραίο χρόνο, όταν αυξάνουν οι μισθοί, να σημαίνει κυρίως απομάκρυνση από τησχόλη ενώ η υποκατάσταση που επιχειρεί η γυναίκα την απομακρύνει και από τησχόλη αλλά και από την εργασία στο σπίτι. Αυτή η διαφορά, όπως σχολιάζουν οι Killingsworth και Heckman, εξηγεί μεν γιατί η γυναικεία προσφορά εργασίας εμφανίζεται περισσότερο ελαστική απέναντι στο μισθό από ότι η ανδρική, δεν εξηγεί όμως γιατί η εργασία στο σπίτι είναι κυρίως γυναικεία υπόθεση!

Θα πρέπει να αναφερθεί τέλος και η συμβολή στη σχετική συζήτηση, των φεμινιστικών θεωρήσεων οι οποίες, αφ' ενός ασκούν κριτική στην άποψη που αποδίδει τον κατά φύλα καταμερισμό της εργασίας στην ανθρώπινη φύση, δηλαδή στις βιολογικές διαφορές μεταξύ ανδρών – γυναικών, αφ' ετέρου, επιχειρούν μια ερμηνεία του φαινομένου μέσα στα πλαίσια του καπιταλιστικού συστήματος παραγωγής, αναλύοντας δηλαδή θεωρητικά και ιστορικά τις σχέσεις μεταξύ πατριαρχικών δομών και καπιταλισμού, παραγωγής και αναπαραγωγής, φύλου και τάξης κλπ.²⁴

B. Η ΗΛΙΚΙΑ

Η ηλικία επιδρά στους ειδικούς δείκτες συμμετοχής όχι μόνο αυτή καθ' εαυτή αλλά και μέσω των καταστάσεων που συνεπάγεται, εκπαίδευση, γάμος, παιδιά.

Κατά τα τελευταία χρόνια, σε όλες τις ανεπτυγμένες οικονομίες, **οι ηλικίες κάτω των 25 ετών παρουσιάζουν μείωση των δεικτών συμμετοχής** κυρίως στους άνδρες αλλά και στις γυναίκες. Η μείωση αυτή οφείλεται σε 4 κυρίως παράγοντες²⁵:

- στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου που είχε σαν αποτέλεσμα περισσότεροι νέοι να παραμένουν στην εκπαιδευτική διαδικασία και για περισσότερο διάστημα, τόσο εξ

²³ M.R. Killingsworth, L.J. Heckman "Female Labor Supply: a Survey" στο HANDBOOK OF LABOR ECONOMICS, Vol. 1, σελ. 134, Elsevier Science Publishers B.V., 1986, North-Holland.

²⁴ Αναφορά στη φεμινιστική βιβλιογραφία για το γενικότερο ζήτημα του καταμερισμού της εργασίας κατά φύλο υπάρχει στη μελέτη «Προώθηση της Απασχόλησης και της Επαγγελματικής Κατάρτισης των Ανέργων Γυναικών», τμήμα 1, κεφάλαιο 1, Πάντειο Πανεπιστήμιο – Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Αθήνα 1990

αιτίας της επέκτασης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης αλλά και της αύξησης των ευκαιριών για μεταϋποχρεωτική εκπαίδευση

- στην αναπτυξιακή διαδικασία που συρρίκνωσε τις θέσεις απασχόλησης σε κλάδους που χρησιμοποιούσαν την παιδική εργασία και που αύξησε τη μισθωτή απασχόληση εις βάρος των αυτοαπασχολούμενων και κατ' επέκταση των συμβοηθούντων (νεαρών) μελών στην οικογενειακή επιχείρηση
- στην απαγόρευση της παιδικής εργασίας και άλλες θεσμικές ρυθμίσεις όπως ο ενιαίος μισθός ανεξαρτήτως ηλικίας κ.α.
- στη μείωση των ευκαιριών απασχόλησης εξ αιτίας της οικονομικής ύφεσης.

Ένας άλλος παράγοντας που επιδρά στην ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας είναι η συνοχή της οικογένειας. Όσο μεγαλύτερη είναι τόσο πιθανότερο είναι τα νεαρά μέλη τους να μην εντάσσονται στο εργατικό δυναμικό. Επίσης, τόσο πιθανότερο είναι να συνεχίζουν τις σπουδές τους μέχρι μεγαλύτερες ηλικίες με αποτέλεσμα να εμφανίζεται μειωμένη συμμετοχή και στις ηλικίες 25-30 ετών.

Πτώση των δεικτών συμμετοχής εμφανίζεται και στα άτομα άνω των 50 ετών η οποία αποδίδεται:

- στη συρρίκνωση του αγροτικού τομέα που κατ' εξοχήν απασχολεί ηλικιωμένο εργατικό δυναμικό
- στην επέκταση του δικαιώματος συνταξιοδότησης
- στην υψηλή και επίμονη ανεργία η οποία από τη μια δημιουργεί το φαινόμενο της απογοήτευσης στους πιο ηλικιωμένους ανέργους από την άλλη οδήγησε στην εφαρμογή προγραμμάτων πρόωρης συνταξιοδότησης
- στην αύξηση της ζήτησης εργασίας για εργατικό δυναμικό με διαφορετικές ειδικότητες που προσδιορίζονται από τις τεχνολογικές εξελίξεις και στην απαξίωση των «παλαιών» εργασιακών δεξιοτήτων.

Η πληθυσμιακή ομάδα που εμφανίζει τη μεγαλύτερη αύξηση συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό είναι οι γυναίκες κυρίως μεταξύ 25 - 50 ετών για τους λόγους που αναφέρονται παραπάνω, στην παράγραφο για την επίδραση του φύλου.

Γ. Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Το μεγαλύτερο τμήμα της γυναικείας αύξησης συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό αποδίδεται στην **σημαντική αύξηση του δείκτη συμμετοχής των παντρεμένων**

²⁵ Α. Δεδουσόπουλος, «Οικονομική της Εργασίας, Τόμος Α, Η Προσφορά της Εργασίας», σελ. 199, Πολίτης, 1995.

γυναικών²⁶ παρ' όλο που οι έγγαμες παρουσιάζουν χαμηλότερη συμμετοχή από τις άγαμες γυναίκες. Αντίθετα, **στους άνδρες οι έγγαμοι εμφανίζουν υψηλότερους δείκτες συμμετοχής από τους άγαμους** της ίδιας ηλικίας. Οι διαφορές αυτές οφείλονται στις κοινωνικές αξίες, συμπεριφορές και στάσεις των ατόμων. Έτσι, οι άνδρες θεωρούνται αφ' ενός οι πλέον υπεύθυνοι για την εξασφάλιση του οικογενειακού εισοδήματος, αφ' ετέρου οι εργοδότες προτιμούν να προσλαμβάνουν άνδρες με αυξημένες οικογενειακές υποχρεώσεις γιατί αυτοί θεωρούνται περισσότερο αξιόπιστοι, συνδεόμενοι με την επιχείρηση και με μικρότερη εργασιακή κινητικότητα και εναλλαγές εργασιών²⁷. Για τις γυναίκες αντίθετα, ο γάμος λειτουργεί αποτρεπτικά ως προς την εργασία αφού θεωρείται ότι αποστολή τους είναι η ανατροφή των παιδιών και η ενασχόληση με τα οικιακά. Η άποψη αυτή διαμορφώνει αρνητική εικόνα στους εργοδότες οι οποίοι δεν προτιμούν τις έγγαμες φοβούμενοι ότι λόγω των οικογενειακών τους υποχρεώσεων θα έχουν χαμηλή παραγωγικότητα και επαγγελματικές φιλοδοξίες και θα απουσιάζουν συχνά. Οι αντιλήψεις αυτές δικαιολογούν τη διαφοροποίηση των γυναικείων δεικτών συμμετοχής ανάλογα με την ηλικία και την οικογενειακή κατάσταση. Όπως σημειώνουν οι Killingsworth και Heckman ²⁸, ο γάμος για τις γυναίκες συνοδεύεται από χαμηλές πιθανότητες συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό και από υψηλό εισόδημα από πηγές άλλες της δικής της εργασίας (όπως οι μεταβιβαστικές πληρωμές και το εισόδημα του συζύγου). Επίσης, διαπιστώνουν ότι η σχέση μεταξύ της πιθανότητας να συμμετέχει μια γυναίκα (ιδιαίτερα όταν είναι έγγαμη) στο εργατικό δυναμικό και της ηλικίας περιγράφεται από μια καμπύλη με σχήμα ανεστραμμένου U: ανάμεσα στις νεαρότερες γυναίκες, όσο μεγαλώνουν πρώτα αυξάνει η συμμετοχή τους και μετά μειώνεται, ενώ στις μεγαλύτερες γυναίκες η συμμετοχή πέφτει όσο μεγαλώνει η ηλικία. Όσο για τις έγγαμες ηλικίας 14-54, με σύζυγο που εργάζεται, η παρουσία παιδιών, ιδιαίτερα μικρότερα των 6 ετών, μειώνει τις πιθανότητες συμμετοχής τους στο εργατικό δυναμικό.

Δ. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

²⁶ M.R. Killingsworth, L.J. Heckman "Female Labor Supply: a Survey" στο HANDBOOK OF LABOR ECONOMICS, Vol. 1, σελ. 107, Elsevier Science Publishers B.V., 1986, North-Holland.

²⁷ Α. Δεδουσόπουλος, «Οικονομική της Εργασίας, Τόμος Α, Η Προσφορά της Εργασίας», σελ. 207, Πολίτης, 1995.

²⁸ M.R. Killingsworth, L.J. Heckman "Female Labor Supply: a Survey" στο HANDBOOK OF LABOR ECONOMICS, Vol. 1, σελ. 123, Elsevier Science Publishers B.V., 1986, North-Holland.

Η βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου -ιδιαίτερα για τις γυναίκες- συνοδεύεται από αύξηση των δεικτών συμμετοχής. Όπως σημειώνει ο Δεδουσόπουλος²⁹ το παραπάνω φαινόμενο «μπορεί να στηριχθεί σε τρεις διαφορετικές προτάσεις, καμία εκ των οποίων δεν διαθέτει πλήρη θεωρητική θεμελίωση»:

1. βάσει της θεωρίας του Ανθρώπινου Κεφαλαίου, το υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο συνεπάγεται **υψηλό εισόδημα από την εργασία**, επομένως το κόστος ευκαιρίας για την παραμονή εκτός εργατικού δυναμικού είναι υψηλό και κατ' επέκταση τα άτομα «προτιμούν» την εργασία από τη σχόλη. Η κριτική στην παραπάνω αιτιώδη σχέση έγκειται στο ότι το ίδιο το υπόδειγμα θεωρεί την προτίμηση του ατόμου να βρει εργασία ως προσδιοριστικό παράγοντα για την επιλογή του επιπέδου εκπαίδευσης και όχι το αντίθετο.
2. άλλοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι τα άτομα με υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης αντιμετωπίζουν **υψηλότερη ζήτηση για εργασία**, διαπίστωση που επιτείνεται από το γεγονός της «αντικατάστασης» στο εργατικό δυναμικό των μεγαλύτερων εργαζομένων με χαμηλή εκπαίδευση από νέους με περισσότερα εκπαιδευτικά προσόντα. Η κριτική εδώ στηρίζεται στην πολιτική προσλήψεων που ακολουθούν αρκετές επιχειρήσεις των οποίων οι εργοδότες προτιμούν άτομα τα οποία θα εκπαιδεύσουν όπως οι ίδιοι θέλουν και που δεν θα καταστούν απειλητικά για το κύρος τους.
3. η αυξημένη προσφορά εργασίας από άτομα με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, αποδίδεται ακόμα, στις **αυξημένες φιλοδοξίες σχετικά με τις συνθήκες εργασίας και το προσδοκώμενο εισόδημα**. Για να υπάρξει όμως αυτό το αποτέλεσμα θα πρέπει το επίπεδο μισθών να είναι υψηλό ή αυξανόμενο. Από την άλλη, σύμφωνα με το νεοκλασικό υπόδειγμα, οι υψηλές εισοδηματικές φιλοδοξίες ανεβάζουν το μισθό επιφύλαξης. Αν λοιπόν ο αγοραίος μισθός είναι χαμηλότερος του μισθού επιφύλαξης, τότε ένα μέρος του πληθυσμού με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο είναι πιθανό να προτιμήσει να παραμείνει εκτός εργατικού δυναμικού παρά να «υποβαθμιστεί» σε μια εργασία με χαμηλότερο από τον προσδοκώμενο μισθό. Ορισμένοι μάλιστα, φθάνουν να υποστηρίζουν ότι στις λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομίες, η εκπαίδευση αποτελεί «παραγωγό ανεργίας», ακριβώς επειδή δημιουργεί υψηλές φιλοδοξίες σε μια αγορά που δεν μπορεί να τις ικανοποιήσει. Όπως επισημαίνει ο Δεδουσόπουλος, ίσως αυτό το σχήμα να ταιριάζει καλύτερα στους «δευτερεύοντες» εργαζόμενους οι οποίοι έχουν εξασφαλισμένο ένα οικογενειακό εισόδημα.

²⁹ Α. Δεδουσόπουλος, «Οικονομική της Εργασίας, Τόμος Α, Η Προσφορά της Εργασίας», σελ. 209, Πολίτης, 1995.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

19,39
58,58
= 0,78

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

1. Ο ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1983 - 1992

Κατά την περίοδο 1983 - 1992 ο γενικός δείκτης συμμετοχής για τις ηλικίες 15 - 64 ετών, παρουσίασε μια μικρή πτώση της τάξης του 1,2%. Η πτώση αυτή οφείλεται στη μεγάλη μείωση του δείκτη συμμετοχής των ανδρών, η οποία δεν αντισταθμίστηκε από τη σημαντική αύξηση του δείκτη συμμετοχής των γυναικών. Συγκεκριμένα, ο δείκτης συμμετοχής των ανδρών μειώθηκε από 81,3% το 1983 στο 76,1% το 1992, ενώ ο δείκτης συμμετοχής για τις γυναίκες αυξήθηκε αντίστοιχα από 39% στο 42,3%. Παράλληλα σημειώθηκε μείωση των δεικτών συμμετοχής των νέων και των ηλικιωμένων, κυρίως των ανδρών. Η πορεία αυτή των δεικτών συμμετοχής για τα δύο φύλα συμβαδίζει με ό,τι συμβαίνει στην Ευρώπη³⁰:

Η διαφορετική πορεία των δεικτών συμμετοχής έχει σημασία να διερευνηθεί σε αναφορά με τους προσδιοριστικούς του παράγοντες, κυρίως την ηλικία και το εκπαιδευτικό επίπεδο. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τους δείκτες συμμετοχής κατά φύλο και τάξη ηλικιών για τα δύο έτη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1
ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ

ΗΛΙΚΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ		ΑΝΔΡΕΣ		ΓΥΝΑΙΚΕΣ	
	1983	1992	1983	1992	1983	1992
15-19	24,71	14,99	29,14	17,71	20,30	12,30
20-24	58,25	58,23	71,25	65,44	49,07	52,01
25-29	69,64	76,74	94,85	91,50	48,23	62,48
30-34	70,69	77,06	97,53	96,57	45,64	59,08
35-44	70,76	75,79	97,42	96,96	45,11	56,09
45-54	66,03	65,76	92,56	91,50	40,41	41,39
55-64	49,14	41,95	72,48	61,80	26,91	23,57
ΣΥΝ(15-64)	59,31	58,58	81,29	76,07	38,99	42,25

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ 1983, 1992

Τα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν από τον παραπάνω πίνακα συνοψίζονται στα εξής:

- οι γυναίκες σε όλες σχεδόν τις ηλικιακές ομάδες παρουσιάζουν χαμηλότερη αλλά αυξανόμενη συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό σε σχέση με τους άνδρες.

- **οι ακραίες ηλικιακές ομάδες, και για τα δύο φύλα, παρουσιάζουν σημαντική μείωση της συμμετοχής τους στο εργατικό δυναμικό.** Η συρρίκνωση του δείκτη συμμετοχής στις μικρές ηλικίες (περίπου 39% και για τα δύο φύλα), οφείλεται αφ' ενός στην αυξημένη παρουσία τους στην εκπαιδευτική διαδικασία και αφ' ετέρου στην αδυναμία των νέων να βρουν δουλειά, μια και η κατάσταση στην αγορά εργασίας έχει επιδεινωθεί μέσα στη δεκαετία. Η πτώση στις ηλικίες 55-64 ετών (15% για τους άνδρες και 12% για τις γυναίκες), μπορεί να αποδοθεί εν μέρει στην επέκταση του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων και στη δυνατότητα των εργαζομένων σε ορισμένους κλάδους και επαγγέλματα να συνταξιοδοτούνται σε σχετικά μικρή ηλικία. Εξίσου σημαντική είναι και η επίδραση του «αποτελέσματος απογοήτευσης» στην ηλικιακή αυτή ομάδα, δηλαδή του αισθήματος ανικανότητας εξεύρεσης νέας εργασίας σε περίπτωση που απολεσθεί η παρούσα.
- **οι άνδρες, πέρα από τις ακραίες ηλικιακές ομάδες, παρουσιάζουν πτώση του δείκτη συμμετοχής και στις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες με μεγαλύτερη την πτώση στις ηλικίες 20-24 ετών (ξεπερνάει το 8%).** Η συρρίκνωση σε αυτήν την ηλικία πρέπει να αποδοθεί κυρίως στις μειωμένες ευκαιρίες απασχόλησης και σε μικρό βαθμό στην αύξηση του αριθμού των νεαρών που συνεχίζουν τις σπουδές τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- **οι γυναίκες παρουσιάζουν αύξηση των δεικτών συμμετοχής τους σε όλο το φάσμα των ηλικιών από 20 έως 54 ετών με τη μεγαλύτερη αύξηση να φτάνει το 30% στις ηλικίες 25-34.** Η εξέλιξη αυτή είναι ενδεικτική της μαζικής εισόδου των γυναικών στο εργατικό δυναμικό που χαρακτηρίζει όλη την περίοδο αναφοράς.

Το γεγονός ότι οι γυναίκοι δείκτες συμμετοχής έχουν αυξηθεί σημαντικά στο διάστημα 1983 - 1992, δεν θα πρέπει να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι έχει βελτιωθεί αντίστοιχα η θέση τους στην αγορά εργασίας. Αντίθετα μάλιστα, η **αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό συνίσταται περισσότερο σε υψηλότερα επίπεδα ανεργίας παρά σε αύξηση της απασχόλησης.**

³⁰ «Απασχόληση στην Ευρώπη», Ε.Κ. Γενική Δίση Απασχόλησης, Εργασιακών Σχέσεων και Κοινωνικών Υποθέσεων, 1994

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ 1983-1992

	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
15-19	-24,04	-37,63	-14,04
20-24	32,39	26,64	36,14
25-29	25,07	13,03	35,68
30-34	35,98	-7,81	79,54
35-44	23,07	-25,98	77,13
45-54	-11,17	-30,13	22,28
55-64	19,15	-4,27	114,63
ΣΥΝ(15-64)	16,03	-6,97	38,15

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ 1983, 1992

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ 1983-1992

	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
15-19	-43,59	-39,64	-50,53
20-24	11,99	18,88	3,81
25-29	10,76	4,61	22,05
30-34	9,59	0,91	27,84
35-44	13,70	5,54	31,31
45-54	-4,11	-5,08	-1,95
55-64	12,47	11,32	15,39
ΣΥΝ(15-64)	5,72	2,05	13,28

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ 1983, 1992

Όπως φαίνεται στους πίνακες 1.2 & 3, για τις γυναίκες, η αύξηση της ανεργίας, σε όλες τις ηλικιακές ομάδες εκτός της πρώτης όπου τα μεγέθη είναι αρνητικά, είναι μεγαλύτερη από την αύξηση της απασχόλησης. Αντίθετα στους άνδρες, παρ' όλο που η μεγέθυνση των μεγεθών της απασχόλησης είναι σε γενικές γραμμές χαμηλότερη από των γυναικών, η ανεργία τους συνολικά για τις ηλικίες 15-64 έχει μειωθεί. Αυτό σημαίνει ότι οι γυναίκες που εισχώρησαν στο εργατικό δυναμικό κατά τη δεκαετία του '80, στην πλειονότητά τους, δεν κατάφεραν να εξασφαλίσουν μια θέση εργασίας και βρέθηκαν σε κατάσταση ανεργίας. Στους άνδρες αντίθετα, παρ' όλο που η βελτίωση του μεγέθους της απασχόλησής τους είναι υποδεέστερη αυτής των γυναικών, η ανεργία τους συνολικά έχει μειωθεί. Αυτό σημαίνει ότι οι άνδρες τείνουν να απομακρύνονται από το εργατικό δυναμικό ή να καθυστερούν την ένταξή

τους αντί να παραμένουν σε αυτό ως άνεργοι. Το παραπάνω συμπέρασμα επιβεβαιώνεται και από τη μεταβολή των δεικτών ανεργίας στο διάστημα 1983-1992.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΔΕΙΚΤΩΝ ΑΝΕΡΓΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ 1983-1992

	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
15-19	24,72	2,72	40,45
20-24	13,16	5,23	19,93
25-29	11,17	7,14	9,06
30-34	22,10	-8,15	35,06
35-44	7,66	-29,11	31,59
45-54	-7,11	-25,74	23,12
55-64	5,77	-13,79	83,06
ΣΥΝ(15-64)	8,77	-8,35	18,79

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ 1983, 1992

Αν εξαιρέσουμε τις δύο ακραίες ηλικιακές ομάδες (στις οποίες παρουσιάζονται οι υψηλότερες αυξήσεις των δεικτών ανεργίας αλλά οι δείκτες συμμετοχής μειώνονται, φαινόμενο αντίστοιχο με ό,τι συμβαίνει στους άνδρες), σε όλες τις υπόλοιπες, οι δείκτες ανεργίας των γυναικών έχουν αυξηθεί σε ποσοστά μεγαλύτερα από την αύξηση των δεικτών συμμετοχής. Μόνο οι γυναίκες 25-29 ετών παρουσιάζουν μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση στο δείκτη συμμετοχής απ' ό,τι στο δείκτη ανεργίας. Πρόκειται για την ηλικιακή ομάδα στην οποία η αύξηση των γυναικών που ολοκλήρωσαν ανώτατες σπουδές έφτασε μέσα στη δεκαετία στο 65% περίπου.

Το εκπαιδευτικό επίπεδο είναι ένας από τους προσδιοριστικούς παράγοντες του δείκτη συμμετοχής. Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες συμμετοχής κατά φύλο και εκπαιδευτικό επίπεδο για το 1992 και για τις ηλικίες 15-64:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5
ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, 1992

	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
Διδακτορικό Μεταπτυχιακό	90,40	92,07	86,14
Πτυχίο Ανωτάτων Σχολών	83,92	87,17	79,55
Φοίτηση ΑΕΙ	13,05	15,48	10,78
Φοίτηση ΤΕΙ	10,66	12,18	9,29
Πτυχίο ΤΕΙ	82,53	90,52	74,06
Απολυτήριο Λυκείου	63,11	80,39	49,23
Απολυτήριο Γυμνασίου	45,33	60,21	25,94
Απολυτήριο Δημοτικού	59,22	82,43	38,51
Μερικές τάξεις Δημοτικού	46,94	69,61	33,02
Καθόλου σχολείο	38,76	56,27	31,28
ΣΥΝ	58,58	76,07	42,25

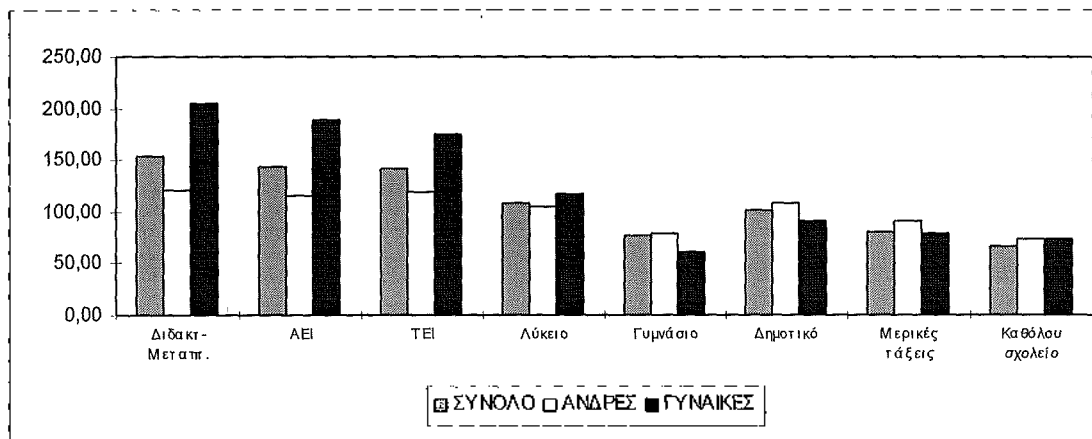
ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ 1983, 1992

Όπως φαίνεται, **ιδιαίτερα για τις γυναίκες, όσο υψηλότερο είναι το εκπαιδευτικό επίπεδο τόσο μεγαλύτερη είναι και η συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό.** Ο γυναικείος δείκτης συμμετοχής σχεδόν διπλασιάζεται με τη μετάβαση από τη δευτεροβάθμια στην ανώτατη εκπαίδευση, γεγονός που σημαίνει ότι για πολλές γυναίκες η απόκτηση υψηλής μόρφωσης αποτελεί σημαντικό εφόδιο για την είσοδό τους στο εργατικό δυναμικό. Στους άνδρες η επίδραση της εκπαίδευσης δεν φαίνεται να παίζει ιδιαίτερο ρόλο στην ένταξή τους στο εργατικό δυναμικό μια που οι διακυμάνσεις των δεικτών συμμετοχής μεταξύ των εκπαιδευτικών επιπέδων δεν είναι τόσο έντονες όσο στις γυναίκες.

Ο τρόπος με τον οποίο η εκπαίδευση επηρεάζει την ένταξη των ατόμων στο εργατικό δυναμικό φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα στο οποίο παρουσιάζονται οι δείκτες εκπροσώπησης των επιπέδων εκπαίδευσης στο εργατικό δυναμικό³¹.

³¹ Ο δείκτης εκπροσώπησης για κάθε επίπεδο εκπαίδευσης, εκφράζεται με το κλάσμα στο οποίο αριθμητής είναι το ποσοστό του εκπαιδευτικού επιπέδου στο εργατικό δυναμικό και παρονομαστής το ποσοστό του στον πληθυσμό. Όταν η τιμή του δείκτη είναι ίση με 100, σημαίνει ότι η συγκεκριμένη εκπαιδευτική κατηγορία εκπροσωπείται στο εργατικό δυναμικό όσο και στον πληθυσμό. Μικρότερες τιμές δείχνουν υποεκπροσώπηση ενώ μεγαλύτερες δείχνουν υπερεκπροσώπηση. Ο δείκτης αυτός χρησιμοποιείται στη 2^η έκδοση του βιβλίου του Α. Δεδουσόπουλος « Οικονομική της Εργασίας, Η Προσφορά της Εργασίας», εκδ. GUTEMBERG (υπό έκδοση)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.1
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΕΔΩΝ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ, 1992

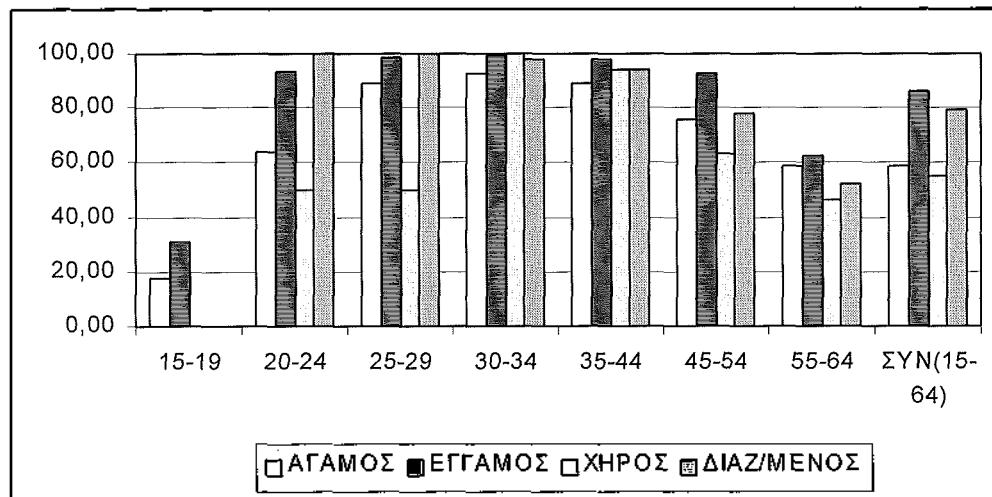

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ 1992

Τις υψηλότερες τιμές παρουσιάζουν οι γυναίκες με μεταπτυχιακές σπουδές και κάτοχοι πτυχίων ΑΕΙ, οι οποίες εκπροσωπούνται στο εργατικό δυναμικό σε ποσοστό σχεδόν διπλάσιο από ότι στον πληθυσμό. Χαρακτηριστική είναι και η διαφορά των τιμών των δεικτών μεταξύ των δύο φύλων για σπουδές ανώτερες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στην εκπαιδευτική βαθμίδα του λυκείου οι δείκτες είναι παραπλήσιοι ενώ από το επίπεδο γυμνασίου και κάτω, οι γυναίκες συμμετέχουν λιγότερο στο εργατικό δυναμικό συγκριτικά με τους άνδρες. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνει την τεράστια σημασία που έχει η απόκτηση υψηλών εκπαιδευτικών προσόντων για την ένταξη των γυναικών στο εργατικό δυναμικό.

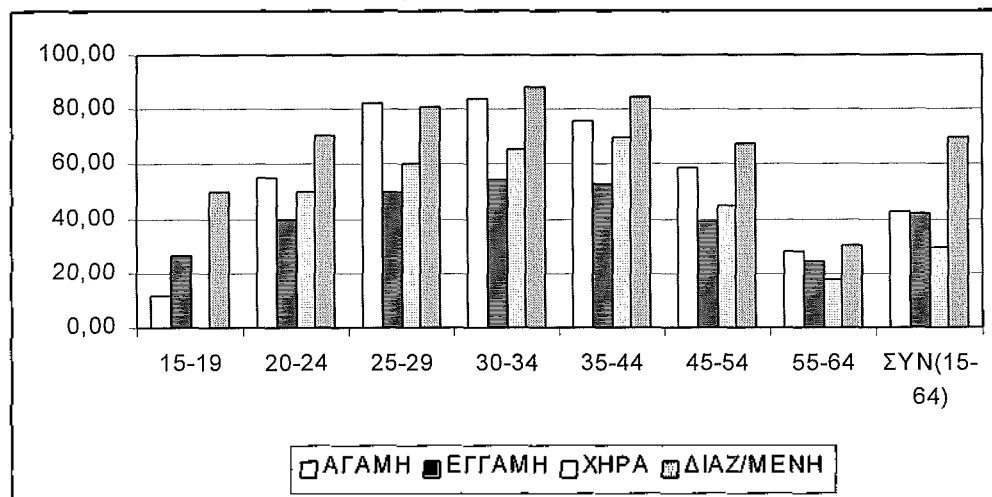
Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας που προσδιορίζει τη συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό είναι η οικογενειακή κατάσταση.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.2
ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΔΡΕΣ

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ 1992

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.3
ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ 1992

Όπως φαίνεται η μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ των δύο φύλων εντοπίζεται στους έγγαμους και τις έγγαμες. Οι άνδρες έγγαμοι παρουσιάζουν τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής σε αντίθεση με τις γυναίκες οι οποίες ως παντρεμένες αποσύρονται από το εργατικό δυναμικό. Το φαινόμενο αυτό ταιριάζει με την κλασική εικόνα της οικογένειας όπου ο άνδρας δουλεύει και εξασφαλίζει τα προς το

ζην στην οικογένεια ενώ η γυναίκα ασχολείται με το νοικοκυριό και την ανατροφή των παιδιών. Οι υψηλότεροι δείκτες παρουσιάζονται στις διαζευγμένες (στις ηλικίες 30-34 ετών ο δείκτης φτάνει τη μέγιστη τιμή του πλησιάζοντας το 90%), γεγονός που επιδέχεται δύο ερμηνείες: ή οι γυναίκες που χωρίζουν αναγκάζονται να μπουν στο εργατικό δυναμικό για να αντιμετωπίσουν την νέα κατάσταση ή δουλεύουν ήδη έχοντας έτσι εξασφαλίσει την σχετική οικονομική αυτονομία που τους επιτρέπει να προχωρήσουν στο διαζύγιο. Πολύ υψηλά ποσοστά συμμετοχής παρουσιάζουν και οι άγαμες γυναίκες, ιδιαίτερα στις ηλικίες μεταξύ 25-35 ετών, υπολείπονται όμως σημαντικά από τα αντίστοιχα ανδρικά. Η εμφάνιση σχετικά υψηλών δεικτών συμμετοχής στους χήρους και τις χήρες στις ηλικίες 15-54 ετών, είναι πολύ πιθανό να οφείλεται στο πολύ μικρό δείγμα (και για τα δύο φύλα, τα άτομα ηλικίας 15-54 ετών που βρίσκονται σε χηρεία αποτελούν λιγότερο από το 1% του συνολικού πληθυσμού 15-64 ετών), το οποίο συνεπάγεται μεγάλο δειγματοληπτικό σφάλμα.

Όσον αφορά την **αστικότητα**, τα δεδομένα για το 1992 δεν επιτρέπουν τη διερεύνηση του δείκτη συμμετοχής κατά επίπεδο αστικότητας, έτσι, εναλλακτικά μελετάται η διαφοροποίηση των δεικτών συμμετοχής μεταξύ δύο ομάδων: των κατοίκων Αθήνας και Θεσσαλονίκης και των κατοίκων των υπόλοιπων περιοχών. Η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη είναι οι δύο μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας, συγκεντρώνοντας το 1992 το 47% του συνολικού πληθυσμού, το 42% των απασχολούμενων και το 49% των ανέργων (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού 1992). Όπως φαίνεται από τους ακόλουθους πίνακες 1.6 & 7, ενώ η διάρθρωση των δεικτών συμμετοχής μεταξύ των δύο πληθυσμιακών ομάδων δεν διαφέρει σημαντικά, **οι δείκτες είναι ελαφρώς πιο χαμηλοί στους κατοίκους των δύο μεγάλων πόλεων, διαφορά που μεγαλώνει λίγο στις τρεις κατώτερες εκπαιδευτικές βαθμίδες.**

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.6
ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 1992

	ΔΙΔΑΚΤΟΡ ΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ	ΣΥΝΟΛΟ
15-19	0,00	0,00	5,17	6,57	47,41	18,01	6,84	14,02	17,62	0,00	10,23
20-24	50,00	64,76	9,40	13,38	76,66	67,98	68,39	56,23	72,76	30,81	49,55
25-29	88,91	86,73	26,72	21,62	89,32	80,84	74,92	58,83	50,00	18,72	75,70
30-34	92,70	93,36	46,88	0,00	89,20	76,53	78,02	61,82	77,75	33,33	77,48
35-44	95,17	92,48	78,78	0,00	85,35	71,84	76,87	62,59	62,65	27,48	73,77
45-54	95,46	81,60	83,35	0,00	73,68	55,86	67,15	51,55	45,39	48,92	58,90
55-64	71,99	46,67	30,01	0,00	45,39	28,67	34,94	26,56	19,18	17,38	28,57
ΣΥΝ 15-64	90,16	81,79	14,17	13,03	81,08	60,89	43,27	45,76	28,62	24,29	53,60

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ 1992

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.7
ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ, ΛΟΙΠΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ, 1992

	ΔΙΔΑΚΤΟΡ ΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ	ΣΥΝΟΛΟ
15-19		0,00	0,00	7,98	50,00	24,97	8,99	36,53	28,97	22,75	18,47
20-24		67,16	3,12	3,20	78,75	73,11	78,55	74,58	59,98	23,24	66,45
25-29	100,00	90,24	23,68	24,94	89,17	76,51	78,44	71,42	54,54	33,32	76,10
30-34	80,05	93,98	83,37	0,00	92,75	74,17	80,69	69,65	53,48	34,09	75,34
35-44	100,00	96,67	86,74	0,00	89,24	74,13	80,60	72,25	66,51	41,90	75,94
45-54	100,00	85,99	33,33	0,00	77,78	66,08	74,45	69,36	64,63	52,66	69,42
55-64	50,00	49,17	33,26	0,00	51,03	37,99	46,92	53,39	47,75	42,75	50,18
ΣΥΝ 15-64	92,32	87,43	8,06	5,63	84,88	65,72	46,01	64,16	52,62	43,23	61,37

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ 1983, 1992

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΟΙΚΟΝΟΜΕΤΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ

Η μέθοδος LOGISTIC REGRESSION (Λογιστική παλινδρόμηση) ανήκει σε εκείνη την ομάδα πολυμεταβλητών στατιστικών τεχνικών με τις οποίες προβλέπεται η τιμή μιας δυαδικής εξαρτημένης μεταβλητής από ένα σύνολο ανεξάρτητων μεταβλητών. Η συγκεκριμένη μέθοδος **εκτιμά την πιθανότητα που έχει ένα γεγονός να λαμβάνει χώρα ή όχι**. Πρόκειται για ένα γενικευμένο γραμμικό μοντέλο στο οποίο η εκτίμηση των συντελεστών της παλινδρόμησης βασίζεται στη μέθοδο της μέγιστης πιθανοφάνειας (maximum – likelihood method), επιλέγονται δηλαδή οι συντελεστές εκείνοι που καθιστούν τα αποτελέσματα πιο πιθανά. Στην εργασία χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS 8.0 for Windows.

Πηγή δεδομένων:

Για τη λογιστική παλινδρόμηση της συνάρτησης συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό στην Ελλάδα, τα έτη 1983 και 1992, χρησιμοποιήθηκαν τα δεδομένα των αντίστοιχων ετήσιων Ερευνών Εργατικού Δυναμικού τα οποία ήταν διαθέσιμα στο Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Πόρων και Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών του Τμήματος Αστικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου και συγκεκριμένα στη μελετητική ομάδα του Αναπληρωτή Καθηγητή Α. Δεδουσόπουλου. Η επιλογή των συγκεκριμένων ετών οφείλεται στη διαθεσιμότητα των στοιχείων.

Το μέγεθος του δείγματος της έρευνας ήταν 81.221 άτομα το 1983 και 90.982 άτομα το 1992. Η ανάλυση έγινε με βάση το δείγμα και όχι με αναγωγή του στο συνολικό πληθυσμό.

Επιλογή μεταβλητών:

Στην παρούσα εργασία η εξαρτημένη μεταβλητή είναι «η συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό» («SYM»), η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν το άτομο ανήκει στο εργατικό δυναμικό και 0 όταν δεν ανήκει. Ως ανεξάρτητες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν οι εξής³²:

1. Φύλο («Var14») } άνδρας – γυναίκα

³² Όσες από τις μεταβλητές δεν υπήρχαν αυτούσιες στα δεδομένα της έρευνας δημιουργήθηκαν με επανακωδικοποίηση των ήδη υπαρχόντων.

2. Οικογενειακή κατάσταση («Var17») } Άγαμος, Έγγαμος, Χήρος, Διαζευγμένος (η κατηγορία «χήρος» περιελήφθηκε κανονικά στη λογιστική παλινδρόμηση, δεν αναλύθηκε όμως στα αποτελέσματα. Συνήθως η ανάλυση κατά οικογενειακή κατάσταση περιλαμβάνει τις τρεις υπόλοιπες κατηγορίες)
3. Ηλικία ("New6") } 15-19, 20-24, 25-29, 30-34, 35-44, 45-54 και 55-64
4. Εκπαιδευτικό επίπεδο ("New7") } Διδακτορικό
Απόφοιτος ΑΕΙ
Φοιτητής ΑΕΙ (έχει φοιτήσει αλλά δεν έχει πάρει πτυχίο)
Φοιτητής ΤΕΙ
Απόφοιτος ΤΕΙ
Απόφοιτος Λυκείου
Απόφοιτος Γυμνασίου
Απόφοιτος Δημοτικού
Μερικές τάξεις δημοτικού
Καθόλου σχολείο

Οι κατηγορίες Φοιτητής ΤΕΙ και Απόφοιτος ΤΕΙ δεν υπάρχουν στα δεδομένα του 1983. Οι περιπτώσεις των κατηγοριών αυτών θα μπορούσαν να ενσωματωθούν στους απόφοιτους Λυκείου για να υπάρχει συγκρισιμότητα μεταξύ των δύο ετών. Προτιμήθηκε η διατήρησή τους για να μη χαθούν οι σχετικές πληροφορίες για το 1992. Η επιλογή αυτή είχε κόστος στη διαχρονική σύγκριση των πιθανοτήτων συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό.

5. Περιοχή ("PERIF1_2") } Αθήνα και Θεσσαλονίκη, Λοιπές περιοχές
Η αρχική πρόθεση ήταν να χρησιμοποιηθεί ως ανεξάρτητη μεταβλητή ο βαθμός αστικότητας (αστικές, ημιαστικές, αγροτικές περιοχές). Τα δεδομένα του 1992 όμως δεν επιτρέπουν μια τέτοια κατηγοριοποίηση, έτσι επιλέχθηκε η συγκεκριμένη διάκριση (αναφορά σε αυτό γίνεται και στο τρίτο κεφάλαιο).

Επίσης, ως ανεξάρτητες μεταβλητές λαμβάνονται και οι αλληλεπιδράσεις:

- Φύλο – εκπαιδευτικό επίπεδο
- Φύλο – ηλικία
- Ηλικία – εκπαιδευτικό επίπεδο

εξ αιτίας της διαφοροποίησης που οι μεταβλητές αυτές επιφέρουν στις πιθανότητες συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό στις διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες.

Όλες οι ανεξάρτητες μεταβλητές επιλέχθηκε να μετατραπούν σε indicators (δηλαδή να υπάρχουν μόνο τιμές «0» και «1»), με τη δημιουργία ψευδομεταβλητών. Για παράδειγμα, στην οικογενειακή κατάσταση που περιλαμβάνει 4 κατηγορίες

δημιουργήθηκαν τρεις νέες μεταβλητές στις οποίες η κάθε περίπτωση λαμβάνει από μία τιμή «0» ή «1»:

	«Var17 (1)»	«Var17 (2)»	«Var17 (31)»
Άγαμος	1	0	0
Έγγαμος	0	1	0
Χήρος	0	0	1
Διαζευγμένος	0	0	0

Η μέθοδος για την εισαγωγή των ερμηνευτικών μεταβλητών στο υπόδειγμα είναι η «ENTER» (δηλαδή όλες οι επιλεγμένες μεταβλητές μπαίνουν συγχρόνως στο υπόδειγμα). Στο υπόδειγμα, τέλος, επιλέχθηκε να μπει και σταθερός όρος.

Το πρόβλημα της πολυσυγγραμικότητας:

Σε υποδείγματα που σχετίζονται με ατομικά χαρακτηριστικά (ηλικία, εκπαίδευση κλπ) όπως το εξεταζόμενο, αναμένεται να παρουσιαστεί πρόβλημα πολυσυγγραμικότητας, δηλαδή οι ερμηνευτικές μεταβλητές να εμφανίζουν υψηλές αλληλοσυσχετίσεις. Στη συγκεκριμένη συνάρτηση το πρόβλημα είναι στη φύση των δεδομένων αφού η κάθε μια ανεξάρτητη μεταβλητή συμμεταβάλεται σε κάποιο βαθμό με τις υπόλοιπες: το εκπαιδευτικό επίπεδο και η οικογενειακή κατάσταση βρίσκονται σε στενή εξάρτηση με την ηλικία, όπως και το φύλο με το εκπαιδευτικό επίπεδο.

Το πρόβλημα με την πολυσυγγραμικότητα είναι ότι μειώνει την ερμηνευτική ικανότητα των συντελεστών. Στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας, το πρόβλημα μόνο εντοπίζεται και «δικαιολογείται», αλλά δεν γίνεται προσπάθεια αντιμετώπισής του. Αυτή αφήνεται για περαιτέρω διερεύνηση σε άλλη εργασία³³. (Στο Παράρτημα, 1, υπάρχει ο πίνακας συσχετίσεων των ερμηνευτικών μεταβλητών για το έτος 1992. Το σύμβολο X σημαίνει συσχέτιση μεγαλύτερη από 0,5 και το V συσχέτιση μεταξύ 0,3 – 0,5. Όπως φαίνεται από τον πίνακα, υπάρχουν υψηλές συσχετίσεις κυρίως μεταξύ των σύνθετων μεταβλητών που εκφράζουν αλληλεπιδράσεις και των μεμονωμένων μεταβλητών οι οποίες τις συνθέτουν καθώς και μεταξύ ηλικίας και εκπαιδευτικών επιπέδων. Επίσης, αναφορά πρέπει να γίνει και στους συντελεστές των μεταβλητών που σχετίζονται με τα εκπαιδευτικά επίπεδα «φοιτητές ΤΕΙ» και «απόφοιτοι ΤΕΙ». Παρ' όλο που οι τελικές πιθανότητες για τις

³³Επιχειρήθηκε το τρέξιμο του μοντέλου μια φορά για κάθε τάξη ηλικιών, αλλά το πρόβλημα δεν μειώθηκε. Μια πιθανή λύση θα ήταν η επιλογή άλλης μεθόδου από την ENTER για την επιλογή των μεταβλητών. Σ' αυτήν την περίπτωση όμως, κάποιες μεταβλητές δεν θα επιλέγονταν και θα ήταν αδύνατη η διερεύνηση της επίδρασής τους. Γι αυτό και τελικά χρησιμοποιήθηκε η ENTER που υπολογίζει το σύνολο των μεταβλητών που μας ενδιαφέρουν.

κατηγορίες αυτές είναι οι αναμενόμενες (πολύ υψηλές για τους αποφοίτους και πολύ χαμηλές για τους φοιτητές), οι συντελεστές τους δεν έχουν ικανοποιητική ερμηνευτική ικανότητα γιατί παρουσιάζουν έντονο πρόβλημα πολυσυγγραμικότητας).

Αποτελέσματα / Ερμηνευτικότητα του υποδείγματος:

Το ποσοστό των επιτυχών προβλέψεων για το 1983 είναι 77,41%. Από το σύνολο των 32.663 παρατηρήσεων που δεν ανήκαν στο εργατικό δυναμικό, η λογιστική παλινδρόμηση προέβλεψε σωστά το 81,66% και από το σύνολο των 48.558 παρατηρήσεων που ανήκαν στο εργατικό δυναμικό, προέβλεψε σωστά το 74,54%. Αντίστοιχα για το 1992, από το σύνολο των 37.685 παρατηρήσεων που δεν ανήκαν στο εργατικό δυναμικό προβλέφθηκε σωστά το 73,75% και από τις 53.297 παρατηρήσεις που ανήκαν στο εργατικό δυναμικό προβλέφθηκε σωστά το 79,45%, επιτυγχάνοντας συνολικές σωστές προβλέψεις σε επίπεδο 77,09%.

Όσον αφορά τον έλεγχο των υποθέσεων των ερμηνευτικών μεταβλητών (κατά πόσο δηλαδή ισχύει η υπόθεση ότι ο συντελεστής διαφέρει από το 0), γίνεται ο έλεγχος Wald Statistic. Στο συγκεκριμένο υπόδειγμα, και για τα δύο έτη, το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας για την επίδραση συνολικά της κάθε μεταβλητής, είναι παντού ίσο με 0, διαφοροποιείται δε μόνο σε ορισμένες μεταβλητές οι οποίες εμφανίζουν και υψηλές συσχετίσεις (το ζήτημα των συσχετίσεων αναφέρθηκε παραπάνω, στο πρόβλημα της πολυσυγγραμικότητας).

Στο Παράρτημα, 2 & 3 παρατίθενται τα αποτελέσματα (output) των λογιστικών παλινδρομήσεων για τα δύο έτη.

2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΕΤΡΙΚΗΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ:

(Στο Παράρτημα 4 παρουσιάζονται οι πίνακες με τις πιθανότητες συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό κατά ηλικία και εκπαιδευτικό επίπεδο, για τις διάφορες πληθυσμιακές ομάδες)

Γενικά, το 1992, τις υψηλότερες πιθανότητες να συμμετέχουν στο εργατικό δυναμικό, έχουν οι έγγαμοι άνδρες 25-44 ετών, ανεξαρτήτως εκπαιδευτικού επιπέδου (εκτός των φοιτητών και των τελείως ανεκπαιδευτων) ακολουθούν οι διαζευγμένοι και μετά οι άγαμοι. Στις γυναίκες, τις υψηλότερες πιθανότητες έχουν οι διαζευγμένες 25-44 ετών με εκπαιδευτικό επίπεδο ανώτερο του λυκείου, ακολουθούν οι άγαμες ενώ οι έγγαμες παρουσιάζουν τις χαμηλότερες πιθανότητες. Σε γενικές γραμμές δεν υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ κατοίκων Αθήνας – Θεσσαλονίκης και λοιπών περιοχών, όσον αφορά τη διάρθρωση των πιθανοτήτων. Πιο συγκεκριμένα:

1. 1992, ΕΓΓΑΜΟΙ/ΕΣ:

Οι έγγαμοι άνδρες παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες πιθανότητες συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό. Οι πιθανότητες για τις ηλικίες από 25 μέχρι και 44 ετών, για τους κατοίκους Αθήνας - Θεσσαλονίκης και για όσους έχουν τελειώσει τουλάχιστον το δημοτικό, κυμαίνονται μεταξύ 96 – 99%. Λίγο χαμηλότερα ποσοστά παρουσιάζουν όσοι έχουν παρακολουθήσει μερικές τάξεις του δημοτικού ενώ όσοι δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο παρουσιάζουν σημαντικά μειωμένες πιθανότητες από 55 – 69%. Το επίπεδο της εκπαίδευσης δηλαδή στους άνδρες έγγαμους 25-44 ετών, δεν ασκεί σημαντική επίδραση στις πιθανότητες συμμετοχής τους. Αυτό που επιδρά είναι το αν έχουν ή όχι εκπαίδευση και όχι το επίπεδό της. Στις μεγαλύτερες ηλικίες αντίθετα (και ιδιαίτερα στις ηλικίες 45 – 54), το εκπαιδευτικό επίπεδο φαίνεται να επηρεάζει θετικά τη συμμετοχή αφού όσο πέφτει τόσο μικραίνουν οι πιθανότητες. Στις ηλικίες 15 –19 τα ποσοστά είναι εξαιρετικά χαμηλά και μόνο οι απόφοιτοι δημοτικού έχουν πάνω από 50% πιθανότητα συμμετοχής. Στην αμέσως επόμενη ηλικιακή ομάδα (20-24) τις υψηλότερες πιθανότητες έχουν οι εκπαιδευτικές βαθμίδες από ΤΕΙ μέχρι και μερικές τάξεις δημοτικού, γύρω στο 90%. Οι κάτοχοι διδακτορικού και μεταπτυχιακού έχουν 62% ενώ οι απόφοιτοι ΑΕΙ έχουν 79%. Η διαφορά αυτή πιθανό να οφείλεται στο ότι οι νέοι με υψηλά προσόντα ακόμα κι όταν επιβαρύνονται με το οικονομικό κόστος της έγγαμης ζωής, είτε συνεχίζουν να έχουν την οικονομική ενίσχυση της οικογένειάς τους, είτε προσδοκούν καλύτερες συνθήκες ένταξης στην αγορά εργασίας, αντίστοιχες των προσόντων τους. Τα ποσοστά μειώνονται σημαντικά για τους έγγαμους άνω των 55 ετών. Τα πράγματα αλλάζουν λίγο για τους κατοίκους των λοιπών περιοχών. Στις δυναμικές ηλικίες 25 – 44 ετών τα ποσοστά είναι ελαφρώς υψηλότερα σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες ενώ οι διαφορές μεταξύ εκπαιδευμένων και μη είναι μικρότερες. Σημαντικά μικρότερες είναι επίσης και οι διαφορές μεταξύ των δυναμικών με τις ακραίες ηλικίες. Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι εκτός των δύο μεγάλων αστικών κέντρων της χώρας, οι έγγαμοι άνδρες με χαμηλότερα προσόντα (ηλικιακά και εκπαιδευτικά) έχουν περισσότερες πιθανότητες συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό από ότι στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.

Οι έγγαμες γυναίκες, σε όλη τη χώρα, παρουσιάζουν τις χαμηλότερες πιθανότητες συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό, ακολουθώντας το παραδοσιακό οικογενειακό πρότυπο που θέλει τις γυναίκες να ασχολούνται με το νοικοκυριό και τα παιδιά και τους άνδρες με την εξασφάλιση των προς το ζην. Στις γυναίκες, το υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο παίζει σημαντικό ρόλο και ιδιαίτερα στις κατοίκους των λοιπών περιοχών. Μόνο οι απόφοιτες ΑΕΙ και οι κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακών, ηλικίας άνω των 30 στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη και άνω των 25 στις λοιπές

περιοχές, έχουν πάνω από 80% πιθανότητες και το ποσοστό μειώνεται δραστικά όσο πέφτει το εκπαιδευτικό επίπεδο. Και στις γυναίκες τα ποσοστά είναι πολύ μικρότερα στις ακραίες ηλικίες, με εντονότερες τις διαφορές στα ανώτερα εκπαιδευτικά επίπεδα. Στις λοιπές περιοχές τα ποσοστά είναι για όλες τις κατηγορίες ελαφρώς υψηλότερα συγκριτικά με Αθήνα - Θεσσαλονίκη. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι στις εκπαιδευτικές κατηγορίες απόφοιτες λυκείου, γυμνασίου, δημοτικού, στις ηλικίες 20-54 ετών, παρουσιάζονται οι μεγαλύτερες διαφορές (12 εκατοστιαίες μονάδες) στις πιθανότητες συμμετοχής, υπέρ των γυναικών στις λοιπές περιοχές, φαινόμενο που υποδηλώνει τις περισσότερες ευκαιρίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας στις περιοχές αυτές, για τις συγκεκριμένες εκπαιδευτικές κατηγορίες.

Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης, ότι οι έγγαμες γυναίκες ολοκληρώνουν την είσοδό τους στην αγορά εργασίας σε διαφορετικές ηλικίες ανάλογα με το εκπαιδευτικό τους επίπεδο και εξέρχονται από αυτό το αργότερο μέχρι τα 45. Αντίθετα οι έγγαμοι άνδρες, ανεξαρτήτως εκπαιδευτικού επιπέδου, ολοκληρώνουν την είσοδό τους γύρω στα 25-30 και δεν εξέρχονται από αυτό πριν τα 55 τους χρόνια. Εξαιρεση αποτελούν οι φοιτητές και όσοι δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο. Οι τελευταίοι, σε όλη τη χώρα, αυξάνουν τις πιθανότητες συμμετοχής τους στο εργατικό δυναμικό μέχρι την ηλικία των 45 ετών.

2. 1992, ΑΓΑΜΟΙ/ΕΣ:

Οι άγαμοι άνδρες έχουν χαμηλότερες πιθανότητες από τους έγγαμους να συμμετέχουν στο εργατικό δυναμικό, ιδιαίτερα στις χαμηλότερες εκπαιδευτικές βαθμίδες και σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Η ηλικιακή διάρθρωση των πιθανοτήτων είναι αντίστοιχη με αυτή των έγγαμων, δηλαδή υψηλότερα ποσοστά στις ηλικίες 25-44 ετών, ελαφρώς χαμηλότερα στις ηλικίες 45-54 και πολύ χαμηλότερα στις ακραίες ηλικιακές ομάδες. Το εκπαιδευτικό επίπεδο δεν ασκεί σημαντική επίδραση σε όσους ανήκουν στους απόφοιτους δημοτικού και πάνω, ενώ στις δύο χαμηλότερες εκπαιδευτικές βαθμίδες οι πιθανότητες συμμετοχής παρουσιάζουν βαθμιαία δραματική πτώση, μικρότερη όμως στις λοιπές περιοχές από ότι σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι όπως και στους έγγαμους, οι λιγότερο «ευνοημένες» πληθυσμιακές κατηγορίες (ακραίες ηλικίες και τελείως ή σχεδόν ανεκπαιδευτοι), έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό όταν κατοικούν στις υπόλοιπες περιοχές από ότι αν κατοικούν σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

Οι άγαμες γυναίκες αντίθετα εμφανίζουν πολύ υψηλές πιθανότητες συμμετοχής που στις δυναμικές ηλικίες και στα ανώτερα εκπαιδευτικά επίπεδα πλησιάζουν τις αντίστοιχες των ανδρών. Στις άγαμες γυναίκες το εκπαιδευτικό επίπεδο ασκεί

σημαντική επίδραση αφού όσο υψηλότερο είναι τόσο μεγαλύτερες οι πιθανότητες συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό. Μια άλλη διαφορά σε σχέση με τους άγαμους άνδρες εντοπίζεται στις ηλικίες 45-54 όπου τα ποσοστά είναι ελαφρώς μόνο χαμηλότερα από αυτά των δυναμικών ηλικιών και στις ηλικίες 55-64 όπου στις γυναίκες εμφανίζονται συντριπτικά μεγαλύτερα από τα αντίστοιχα των ανδρών. Και σε αυτήν την κατηγορία, στις λοιπές περιοχές οι πιθανότητες είναι υψηλότερες από ότι σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

3. 1992, ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ/ΕΣ:

Η διάρθρωση των πιθανοτήτων συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό για τους διαζευγμένους άνδρες ή γυναίκες, σε Αθήνα – Θεσσαλονίκη ή στις λοιπές περιοχές, είναι ανάλογη με τη διάρθρωση των άγαμων αλλά σε υψηλότερο επίπεδο.

4. ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ 1983 - 1992

Οι μεταβολές μεταξύ 1983 – 1992 στις διάφορες πληθυσμιακές ομάδες εξετάζονται με αναφορά την ηλικία και το εκπαιδευτικό επίπεδο. Εδώ, πρέπει να επισημανθεί το γεγονός ότι το 1983 οι εκπαιδευτικές κατηγορίες «ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΤΕΙ» και «ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΤΕΙ» δεν υπήρχαν. Η διαφορά αυτή είναι αναμενόμενο να επηρεάζει τις εμφανιζόμενες μεταβολές στις κατηγορίες «ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΑΕΙ» και «ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΑΕΙ». Επομένως, οι αυξομειώσεις των πιθανοτήτων συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό για αυτές τις κατηγορίες θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με κάποια επιφύλαξη, ιδιαίτερα οι μεγάλες μειώσεις που παρουσιάζουν οι γυναίκες φοιτήτριες ΑΕΙ.

i) ΑΘΗΝΑ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - ΛΟΙΠΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Οι μεταβολές σε όλες τις κατηγορίες πληθυσμού είναι προς την ίδια κατεύθυνση είτε εξετάζονται οι κάτοικοι των δύο μεγάλων πόλεων είτε των υπολοίπων περιοχών. Η διαφορά είναι ότι στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη και οι αυξήσεις και οι μειώσεις στις πιθανότητες να ανήκει κάποιος στο εργατικό δυναμικό είναι πιο μεγάλες.

ii) ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

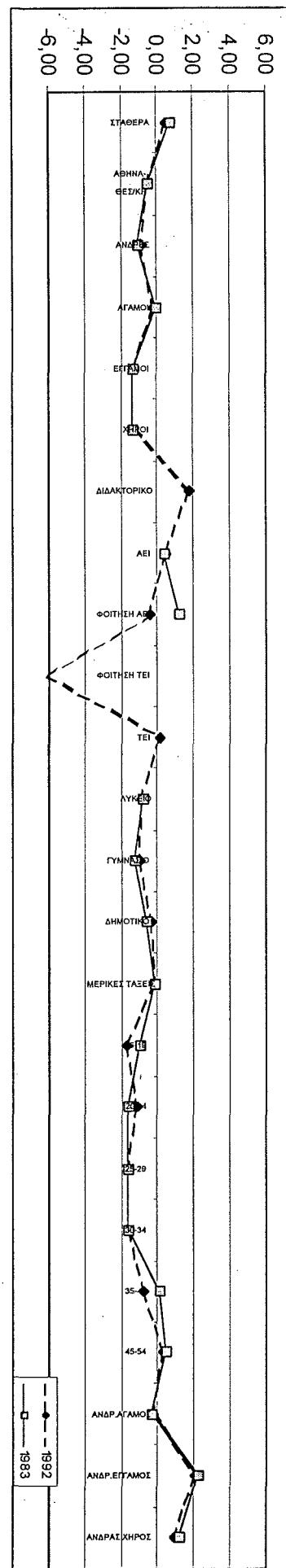
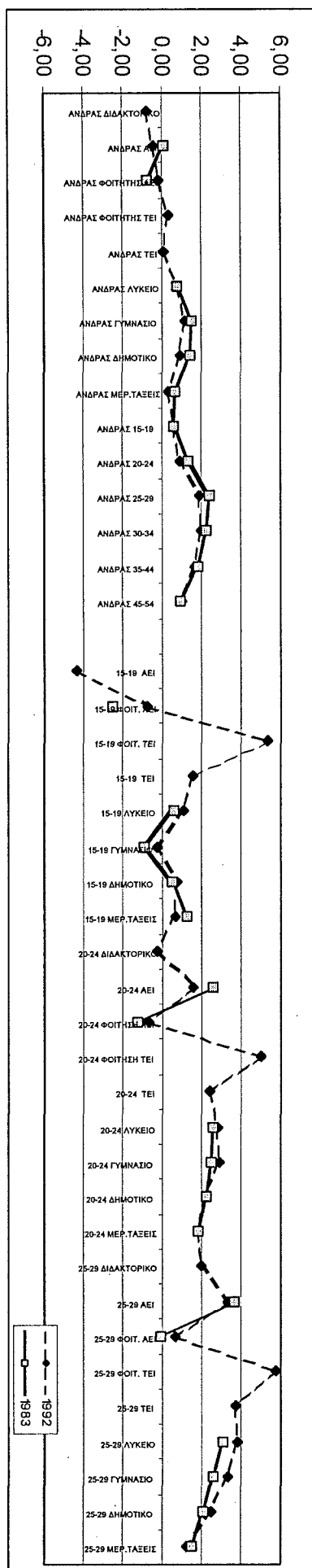
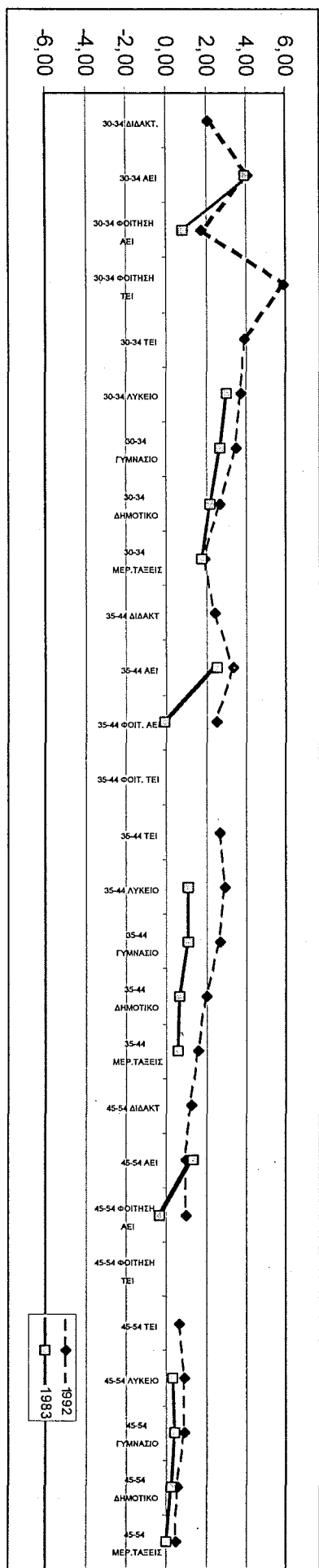
Οι μεταβολές κατά φύλο και οικογενειακή κατάσταση σε όλες τις κατηγορίες (άγαμοι και διαζευγμένοι σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και άγαμοι, έγγαμοι, διαζευγμένοι στις υπόλοιπες περιοχές) παρουσιάζουν την εξής εικόνα, με κάποιες μικρές αποκλίσεις: στους αποφοίτους ΑΕΙ εμφανίζονται μεγαλύτερες μειώσεις των πιθανοτήτων στους άνδρες ενώ στους φοιτητές ΑΕΙ μεγαλύτερες μειώσεις στις γυναίκες. Στους αποφοίτους λυκείου, γυμνασίου και δημοτικού, οι γυναίκες έχουν σαφώς βελτιώσει τις πιθανότητες να ανήκουν στο εργατικό δυναμικό, ειδικά στις ηλικίες μεταξύ 20 - 54

ετών, όπου εμφανίζουν αύξηση σε αντίθεση με τους άνδρες που εμφανίζουν είτε μείωση είτε -πιο σπάνια- μικρότερες αυξήσεις. Σε όσους έχουν παρακολουθήσει μερικές τάξεις ή δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο, η κατάσταση μάλλον έγινε χειρότερη για τις γυναίκες, αν και οι μεταβολές παίζουν μεταξύ των ηλικιών. Η μόνη ηλικιακή ομάδα που εμφανίζει πάντα αύξηση των πιθανοτήτων της είναι οι γυναίκες 20-24 ετών, ενώ η αντίστοιχη ομάδα στους άνδρες παρουσιάζει μείωση.

Στους έγγαμους κατοίκους Αθήνας και Θεσσαλονίκης, η κατάσταση διαφοροποιείται από ό,τι παρουσιάστηκε παραπάνω μόνο στην ομάδα φοιτητών ΑΕΙ όπου οι γυναίκες παρουσιάζουν μείωση των πιθανοτήτων τους να συμμετέχουν στο εργατικό δυναμικό.

iii) ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ

Όπως φαίνεται στα παρακάτω διαγράμματα, η τάση των συντελεστών δεν έχει αλλάξει σημαντικά από το 1983 μέχρι το 1992, αν εξαιρέσουμε τις μεταβλητές που σχετίζονται με τα πρόσθετα εκπαιδευτικά επίπεδα του 1992 (απόφοιτοι και φοιτητές ΤΕΙ). Μια σύγκριση των τιμών των συντελεστών, τόσο διαχρονικά μεταξύ ίδιων μεταβλητών όσο και μεταξύ των διαφορετικών μεταβλητών του ίδιου έτους, είναι δύσκολη γιατί η επίδραση της κάθε μεταβλητής «σπάει» σε διάφορους συντελεστές (π.χ. η επίδραση της ηλικίας σπάει στις τιμές των συντελεστών όλων των μεταβλητών που περιλαμβάνουν την ηλικία, όπως «ηλικία», «ηλικία και φύλο», «ηλικία και εκπαιδευτικό επίπεδο»). Παρατηρείται για παράδειγμα ότι στη μεταβλητή «ηλικία» και συγκεκριμένα «35-44» οι τιμές για το 1983 είναι υψηλότερες από ότι για το 1992. Η διαφοροποίηση της επίδρασης αυτής της ηλικίας είναι υποδεέστερη στους άνδρες («ΑΝΔΡΑΣ 35-44»), ενώ στην ομάδα των συντελεστών για τις μεταβλητές «ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ 35-44» η τάση έχει αντιστραφεί και οι τιμές για το 1983 είναι χαμηλότερες από ότι για το 1992. Αυτό σημαίνει ότι η επίδραση του εκπαιδευτικού επιπέδου στην ηλικία 35-44 είναι πιο σημαντική από αυτή καθ' εαυτή την επίδραση της ηλικίας ή την επίδραση του φύλου. Έχοντας, λοιπόν, υπ' όψιν αυτήν τη δυσκολία, μπορούμε μόνο να διαπιστώσουμε την αύξηση των πιθανοτήτων συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό για τις μεσαίες –δυναμικές– ηλικίες, αύξηση η οποία φθίνει όσο μικραίνει το εκπαιδευτικό επίπεδο. Επίσης, μπορούμε να παρατηρήσουμε τη μικρή μείωση των συντελεστών για τις περισσότερες από τις μεταβλητές «ΑΝΔΡΑΣ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ» και «ΑΝΔΡΑΣ – ΗΛΙΚΙΑ» που μεταφράζεται σε γενική μείωση των πιθανοτήτων συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό για τους άνδρες.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ:

- Οι πιθανότητες συμμετοχής των ανδρών είναι υψηλότερες από των γυναικών.
- Οι ακραίες ηλικίες εμφανίζουν τις χαμηλότερες πιθανότητες. Η διαφορά είναι πιο έντονη στους άνδρες σε σχέση με τις γυναίκες και σε Αθήνα – Θεσσαλονίκη σε σχέση με τις λοιπές περιοχές. Οι διαζευγμένες ή άγαμες γυναίκες άνω των 55 ετών εκτός αυτών που είναι απόφοιτες λυκείου, γυμνασίου, δημοτικού, δηλαδή ή οι απόφοιτες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή η χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου, έχουν συντριπτικά μεγαλύτερες πιθανότητες συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό από ότι οι αντίστοιχοι άνδρες.
- Το εκπαιδευτικό επίπεδο επιδρά θετικά στις γυναίκες ενώ στους άνδρες η διαφοροποίηση εντοπίζεται όχι στο επίπεδο αλλά στο αν υπάρχει εκπαίδευση ή όχι.
- Σε όλες τις πληθυσμιακές ομάδες, οι τελείως ανεκπαιδευτοι, σε όλες τις ηλικίες έχουν τις χαμηλότερες πιθανότητες συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό.
- Οι φοιτητές/τριες ΑΕΙ και ΤΕΙ (φοιτητές ή όσοι έχουν παρακολουθήσει αλλά δεν έχουν πάρει πτυχίο), έχουν εξαιρετικά χαμηλές πιθανότητες στις ηλικίες μέχρι τα 25, γεγονός που δικαιολογείται από το ότι σε αυτές τις ηλικίες προέχει η εκπαίδευση από την εργασία και υπάρχει οικονομική ενίσχυση από τη γονική οικογένεια, ανεξάρτητα από την οικογενειακή κατάσταση του ατόμου. Στις μεγαλύτερες ηλικίες η πιθανότητα συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό αυξάνει ανάλογα με το φύλο και την οικογενειακή κατάσταση³⁴.
- Οι έγγαμοι άνδρες παρουσιάζουν τα υψηλότερα ποσοστά ενώ οι έγγαμες γυναίκες τα χαμηλότερα.
- Σε όλες τις κατηγορίες οι κάτοικοι Αθήνας – Θεσσαλονίκης έχουν μικρότερες πιθανότητες συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό έναντι των κατοίκων των υπολοίπων περιοχών. Το φαινόμενο αυτό είναι πιο έντονο στις λιγότερο ευνοημένες κατηγορίες (άνδρες ακραίων ηλικιακών ομάδων, ανεκπαιδευτοι).
- Οι διαζευγμένοι/ες σε σχέση με τους άγαμους/ες έχουν ελαφρώς υψηλότερες πιθανότητες.
- Η ανισότητα στις πιθανότητες συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό μεγαλώνουν το 1992 στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη έναντι των λοιπών περιοχών.
- Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, οι άνδρες 55 - 64 ετών εμφανίζονται να έχουν χειροτερέψει τη θέση τους το 1992 συγκριτικά με το 1983, σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό έναντι των γυναικών.

- Οι νέοι 15 - 19 ετών και των δύο φύλων που ανήκουν στις δύο χαμηλότερες εκπαιδευτικές βαθμίδες παρουσιάζουν μείωση των πιθανοτήτων μεγαλύτερη του 50% σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις.
- Σε όλες τις κατηγορίες, οι γυναίκες 20-54 ετών παρουσιάζουν αύξηση των πιθανοτήτων τους συγκριτικά με το 1983.

(Στο Παράρτημα 5 παρουσιάζονται μια σειρά διαγραμμάτων αντίστοιχων με τους πίνακες στα οποία με διαφορετικό χρώμα συμβολίζονται οι πιθανότητες της κάθε πληθυσμιακής ομάδας να ανήκει στο εργατικό δυναμικό. Οι συγκεντρώσεις διαφορετικών επιπέδων πιθανοτήτων , είναι χαρακτηριστικές και αποτυπώνονται με χαρακτηριστικό τρόπο ανάλογα με το χρώμα. Σε κάθε σελίδα εμφανίζονται δύο διαγράμματα για κάθε κατηγορία, ένα για άνδρες κι ένα για γυναίκες, ώστε να καθίσταται εμφανής η διαφοροποίηση κατά φύλο).

³⁴ Φοιτητές ΤΕΙ άνω των 35 ετών δεν υπάρχουν γιατί όταν τα άτομα αυτά εισέρχονταν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ο θεσμός των ΤΕΙ δεν υπήρχε.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

G. Standing, «*Labour Force Participation and Development*», ILO Geneva 1978.

R. Hussmanns-F. Mehran-V. Verma, «*Surveys of Economically active population, employment, unemployment and underemployment*», ILO, Geneva, 1990.

A. Δεδουσόπουλος, «*Οικονομική της Εργασίας, Τόμος Α, Η Προσφορά της Εργασίας*», Πολίτης, 1995.

C. Hakim, «SOCIAL ASPECTS OF EMPLOYMENT; DATA FOR POLICY RESEARCH», στο *International Sociological Policy*, 9, 1980.

C.R.MacConnel – S.L.Brue, «*Contemporary Labor Economics*», McGraw Hill Inc. 1986

G. Standing, «*Labour Force Participation and Development*», ILO Geneva 1978

M.R. Killingsworth, «*Labor Supply*», Cambridge University Press, 1983

Ξ. Πετρινιώτη, «*Η συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό και η περίπτωση της Ελλάδας*», στο ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ, τεύχος 74, 1989.

M.R. Killingsworth, L.J. Heckman, «*Female Labor Supply: a Survey*» στο HANDBOOK OF LABOR ECONOMICS, Vol. 1, Elsevier Science Publishers B.V., 1986, North-Holland.

Εκδόσεις Ευρωπαϊκής Κοινότητας, «*Απασχόληση στην Ευρώπη*», Ε.Κ. Γενική Δ/ση Απασχόλησης, Εργασιακών Σχέσεων και Κοινωνικών Υποθέσεων, 1994

ΜΕΛΕΤΗ: «*Προώθηση της Απασχόλησης και της Επαγγελματικής Κατάρτισης των Ανέργων Γυναικών*», Πάντειο Πανεπιστήμιο – Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Αθήνα 1990

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1

ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ, 1992
(ΠΙΝΑΚΕΣ)

[illegible]

		CCNS(1A)	NEW/(1)	NEW/(2)	NEW/(3)	NEW/(4)	NEW/(5)	NEW/(6)	NEW/(7)	NEW/(8)									
25-29 ΦΟΙΤ. ΑΕΙ	INT39			X					X										
25-29 ΦΟΙΤ. ΤΕΙ	INT40									X									
25-29 ΤΕΙ	INT41			X							V								
25-29 ΛΥΚΕΙΟ	INT42			X															
25-29 ΓΥΜΝΑΣΙΟ	INT43			X															
25-29 ΔΗΜΟΤΙΚΟ	INT44			X															
25-29 ΜΕΡ.ΤΑΞΕΙΣ	INT45			X															
30-34 ΔΙΔΑΚΤ.	INT46				V		X												
30-34 ΑΕΙ	INT47				X														
30-34 ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	INT48				V				X										
30-34 ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	INT49									X									
30-34 ΤΕΙ	INT50				X						V								
30-34 ΛΥΚΕΙΟ	INT51				X														
30-34 ΓΥΜΝΑΣΙΟ	INT52				X														
30-34 ΔΗΜΟΤΙΚΟ	INT53				X														
30-34 ΜΕΡ.ΤΑΞΕΙΣ	INT54				X														
35-44 ΔΙΔΑΚΤ	INT55						X												
35-44 ΑΕΙ	INT56					X		V											
35-44 ΦΟΙΤ. ΑΕΙ	INT57					V			X										
35-44 ΦΟΙΤ. ΤΕΙ	INT58																		
35-44 ΤΕΙ	INT59					X					X								
35-44 ΛΥΚΕΙΟ	INT60					X						V							
35-44 ΓΥΜΝΑΣΙΟ	INT61					X								V					
35-44 ΔΗΜΟΤΙΚΟ	INT62					X													
35-44 ΜΕΡ.ΤΑΞΕΙΣ	INT63					X													
45-54 ΔΙΔΑΚΤ	INT64							V											
45-54 ΑΕΙ	INT65						X		X							V			
45-54 ΦΟΙΤ. ΑΕΙ	INT66								X										
45-54 ΤΕΙ	INT68						X				X								
45-54 ΛΥΚΕΙΟ	INT69						X					X			V	V			
45-54 ΓΥΜΝΑΣΙΟ	INT70						X							X	V				
45-54 ΔΗΜΟΤΙΚΟ	INT71	V					X						V		V	V			
45-54 ΜΕΡ.ΤΑΞΕΙΣ	INT72						X								V	V			

	20-24 ΔΗΜΟΤ	25-29 ΔΙΔΑΚΤ	25-29 ΑΕΙ	25-29 ΦΟΙΤ. ΑΕΙ	25-29 ΦΟΙΤ. ΤΕΙ	25-29 ΤΕΙ	25-29 ΛΥΚΕΙΟ	25-29 ΓΥΜΝΑΣΙΟ	25-29 ΔΗΜΟΤ	30-34 ΔΙΔΑΚΤ.	30-34 ΑΕΙ	30-34 ΦΟΙΤ. ΑΕΙ	30-34 ΤΕΙ	30-34 ΛΥΚΕΙΟ
	INT35	INT37	INT38	INT39	INT40	INT41	INT42	INT43	INT44	INT46	INT47	INT48	INT50	INT51
INT36	X													
INT38		V	1											
INT39			X	1										
INT41		V	X	V		1								
INT42		V	X	X		X	1							
INT43		V	X	X		X	X	1						
INT44		V	X	X		X	X	X	1					
INT45			X	V		X	X	X	X					
INT46		V								1				
INT47										V	1			
INT48				X							V	1		
INT49					X									
INT50										V	X	V	1	
INT51										V	X	V	X	1
INT52										V	X	V	X	X
INT53										V	X	V	X	X
INT54											X	V	X	X
INT55		V								V				
INT57				X								V		
INT59													V	
INT66				V								V		
INT68						V							V	

	30-34 ΓΥΜΝΑ Σ	30-34 ΔΗΜΟΤ	35-44 ΔΙΔΑΚ Τ	35-44 ΑΕΙ	35-44 ΦΟΙΤ. ΑΕΙ	35-44 ΤΕΙ	35-44 ΛΥΚΕΙΟ	35-44 ΓΥΜΝ	35-44 ΔΗΜΟΤ	45-54 ΑΕΙ	45-54 ΤΕΙ	45-54 ΛΥΚΕΙΟ	45-54 ΓΥΜΝ	45-54 ΔΗΜΟΤ	45-54 ΜΕΡ.ΤΑΞ
	INT52	INT53	INT55	INT56	INT57	INT59	INT60	INT61	INT62	INT65	INT68	INT69	INT70	INT71	INT72
INT53	X	1													
INT54	X	X													
INT59				X		1									
INT60				X		X	1								
INT61				X		X	X	1							
INT62				X		X	X	X	1						
INT63				X		X	X	X	X						
INT64			V												
INT66					V										
INT68						V				V	1				
INT69										X	V	1			
INT70										X	V	X	1		
INT71										X	X	X	X	1	
INT72										X	V	X	X	X	X

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ, 1983

Total number of cases: 81221 (Unweighted)
 Number of selected cases: 81221
 Number of unselected cases: 0

Number of selected cases: 81221
 Number rejected because of missing data: 0
 Number of cases included in the analysis: 81221

Dependent Variable Encoding:

Original Value	Internal Value
,00	0
1,00	1

	Value	Freq	Parameter Coding					
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
NEW7	2	4555	1,000	,000	,000	,000	,000	,000
	3	1601	,000	1,000	,000	,000	,000	,000
	5	13869	,000	,000	1,000	,000	,000	,000
	6	9041	,000	,000	,000	1,000	,000	,000
	7	40771	,000	,000	,000	,000	1,000	,000
	8	8339	,000	,000	,000	,000	,000	1,000
	9	3045	,000	,000	,000	,000	,000	,000
NEW6	2	9883	1,000	,000	,000	,000	,000	,000
	3	7247	,000	1,000	,000	,000	,000	,000
	4	8043	,000	,000	1,000	,000	,000	,000
	5	8233	,000	,000	,000	1,000	,000	,000
	6	16509	,000	,000	,000	,000	1,000	,000
	7	17489	,000	,000	,000	,000	,000	1,000
	8	13817	,000	,000	,000	,000	,000	,000
VAR17	1	21246	1,000	,000	,000			
	2	57019	,000	1,000	,000			
	3	2332	,000	,000	1,000			
	4	624	,000	,000	,000			
VAR14	1	39137	1,000					
	2	42084	,000					
PERIF1_2	,00	28502	1,000					
	1,00	52719	,000					

Interactions:

INT_1 VAR14(1) by VAR17(1)
INT_2 VAR14(1) by VAR17(2)
INT_3 VAR14(1) by VAR17(3)
INT_4 NEW7(1) by VAR14(1)
INT_5 NEW7(2) by VAR14(1)
INT_6 NEW7(3) by VAR14(1)
INT_7 NEW7(4) by VAR14(1)
INT_8 NEW7(5) by VAR14(1)
INT_9 NEW7(6) by VAR14(1)
INT_10 NEW6(1) by VAR14(1)
INT_11 NEW6(2) by VAR14(1)
INT_12 NEW6(3) by VAR14(1)
INT_13 NEW6(4) by VAR14(1)
INT_14 NEW6(5) by VAR14(1)
INT_15 NEW6(6) by VAR14(1)
INT_16 NEW6(1) by NEW7(1)
INT_17 NEW6(1) by NEW7(2)
INT_18 NEW6(1) by NEW7(3)
INT_19 NEW6(1) by NEW7(4)
INT_20 NEW6(1) by NEW7(5)
INT_21 NEW6(1) by NEW7(6)
INT_22 NEW6(2) by NEW7(1)
INT_23 NEW6(2) by NEW7(2)
INT_24 NEW6(2) by NEW7(3)
INT_25 NEW6(2) by NEW7(4)
INT_26 NEW6(2) by NEW7(5)
INT_27 NEW6(2) by NEW7(6)
INT_28 NEW6(3) by NEW7(1)
INT_29 NEW6(3) by NEW7(2)
INT_30 NEW6(3) by NEW7(3)
INT_31 NEW6(3) by NEW7(4)
INT_32 NEW6(3) by NEW7(5)
INT_33 NEW6(3) by NEW7(6)
INT_34 NEW6(4) by NEW7(1)
INT_35 NEW6(4) by NEW7(2)
INT_36 NEW6(4) by NEW7(3)
INT_37 NEW6(4) by NEW7(4)
INT_38 NEW6(4) by NEW7(5)
INT_39 NEW6(4) by NEW7(6)
INT_40 NEW6(5) by NEW7(1)
INT_41 NEW6(5) by NEW7(2)
INT_42 NEW6(5) by NEW7(3)
INT_43 NEW6(5) by NEW7(4)
INT_44 NEW6(5) by NEW7(5)
INT_45 NEW6(5) by NEW7(6)
INT_46 NEW6(6) by NEW7(1)
INT_47 NEW6(6) by NEW7(2)
INT_48 NEW6(6) by NEW7(3)
INT_49 NEW6(6) by NEW7(4)
INT_50 NEW6(6) by NEW7(5)
INT_51 NEW6(6) by NEW7(6)

Dependent Variable.. SYM

Beginning Block Number 0. Initial Log Likelihood Function

-2 Log Likelihood 109465,39

* Constant is included in the model.

Beginning Block Number 1. Method: Enter

Redundancies in Design Matrix:

{NEW6(1) by NEW7(1)} = 0

The interaction NEW6 * NEW7

will have its degrees of freedom reduced from 36 to 35

Variable(s) Entered on Step Number

1.. PERIF1_2
 NEW6
 NEW7
 VAR14
 VAR17
 VAR14 * VAR17
 NEW7 * VAR14
 NEW6 * VAR14
 NEW6 * NEW7

Estimation terminated at iteration number 5 because
 Log Likelihood decreased by less than ,01 percent.

-2 Log Likelihood 73197,042
 Goodness of Fit 80682,162
 Cox & Snell - R^2 1,000
 Nagelkerke - R^2 1,000

	Chi-Square	df	Significance
Model	36268,344	67	,0000
Block	36268,344	67	,0000
Step	36268,344	67	,0000

Classification Table for SYM

The Cut Value is ,50

Observed		Predicted		Percent Correct
		,00	1,00	
		0	1	
,00	0	I 26673 I	5990 I	81,66%
1,00	1	I 12361 I	36197 I	74,54%
Overall				77,41%

Variables in the Equation							
Variable	B	S.E.	Wald	df	Sig.	R	Exp(B)
PERIF1_2(1)	-,5149	,0205	629,1061	1	,0000	-,0757	,5976
NEW6			141,1998	6	,0000	,0344	
NEW6(1)	-1,0071	,2581	15,2200	1	,0001	-,0110	,3653
NEW6(2)	-1,6300	,3073	28,1451	1	,0000	-,0155	,1959
NEW6(3)	-1,6296	,3202	25,9026	1	,0000	-,0148	,1960
NEW6(4)	-1,5712	,3051	26,5229	1	,0000	-,0150	,2078
NEW6(5)	,1404	,1422	,9739	1	,3237	,0000	1,1507
NEW6(6)	,4631	,0871	28,2935	1	,0000	,0155	1,5889
NEW7			201,2902	6	,0000	,0416	
NEW7(1)	,3805	,1595	5,6882	1	,0171	,0058	1,4630
NEW7(2)	1,2641	,3883	10,5958	1	,0011	,0089	3,5400
NEW7(3)	-,7430	,1024	52,6037	1	,0000	-,0215	,4757
NEW7(4)	-1,2450	,1483	70,4701	1	,0000	-,0250	,2879
NEW7(5)	-,5866	,0728	64,9727	1	,0000	-,0240	,5562
NEW7(6)	-,1301	,0780	2,7832	1	,0953	-,0027	,8780
VAR14(1)	-1,0459	,2753	14,4308	1	,0001	-,0107	,3514
VAR17			1238,579	3	,0000	,1061	
VAR17(1)	-,0439	,1078	,1661	1	,6836	,0000	,9570
VAR17(2)	-1,3099	,1024	163,4945	1	,0000	-,0384	,2698
VAR17(3)	-1,3338	,1136	137,8330	1	,0000	-,0352	,2635
VAR14 * VAR17			1081,325	3	,0000	,0991	
INT_1	-,3211	,2652	1,4659	1	,2260	,0000	,7253
INT_2	2,2507	,2567	76,8733	1	,0000	,0262	9,4943
INT_3	1,2449	,2982	17,4280	1	,0000	,0119	3,4725
NEW7 * VAR14			492,4443	6	,0000	,0662	
INT_4	,0550	,1770	,0965	1	,7560	,0000	1,0565
INT_5	-,7272	,1819	15,9764	1	,0001	-,0113	,4833
INT_6	,7600	,1193	40,5640	1	,0000	,0188	2,1383
INT_7	1,5016	,1320	129,4359	1	,0000	,0341	4,4890
INT_8	1,3842	,1105	156,9486	1	,0000	,0376	3,9917
INT_9	,6675	,1221	29,8852	1	,0000	,0160	1,9493
NEW6 * VAR14			907,0440	6	,0000	,0904	
INT_10	,5859	,1045	31,4623	1	,0000	,0164	1,7966
INT_11	1,3082	,1059	152,7184	1	,0000	,0371	3,6996
INT_12	2,4240	,1216	397,5351	1	,0000	,0601	11,2908
INT_13	2,2858	,1268	324,9269	1	,0000	,0543	9,8335
INT_14	1,8008	,0887	411,7348	1	,0000	,0612	6,0547
INT_15	,8814	,0647	185,7379	1	,0000	,0410	2,4142
NEW6 * NEW7			1117,114	35	,0000	,0978	
INT_17	-2,5252	,5079	24,7162	1	,0000	-,0144	,0800
INT_18	,5688	,2711	4,4018	1	,0359	,0047	1,7662
INT_19	-,9350	,2841	10,8315	1	,0010	-,0090	,3926
INT_20	,4855	,2584	3,5312	1	,0602	,0037	1,6250
INT_21	1,2893	,3710	12,0769	1	,0005	,0096	3,6303
INT_22	2,5684	,3895	43,4735	1	,0000	,0195	13,0454
INT_23	-1,2273	,4875	6,3389	1	,0118	-,0063	,2931
INT_24	2,5720	,3153	66,5517	1	,0000	,0243	13,0926
INT_25	2,5255	,3382	55,7654	1	,0000	,0222	12,4968
INT_26	2,2239	,3090	51,7889	1	,0000	,0213	9,2429
INT_27	1,8519	,4137	20,0424	1	,0000	,0128	6,3720
INT_28	3,6987	,3759	96,8193	1	,0000	,0294	40,3929
INT_29	-,7357	,5116	2,0682	1	,1504	-,0008	,4792
INT_30	3,0544	,3314	84,9270	1	,0000	,0275	21,2080
INT_31	2,6163	,3604	52,7106	1	,0000	,0215	13,6851
INT_32	2,1040	,3225	42,5665	1	,0000	,0193	8,1986
INT_33	1,4808	,4172	12,6012	1	,0004	,0098	4,3965
INT_34	3,8987	,3684	111,9687	1	,0000	,0317	49,3404
INT_35	,8321	,5672	2,1525	1	,1423	,0012	2,2982
INT_36	2,9734	,3175	87,7171	1	,0000	,0280	19,5579
INT_37	2,6634	,3515	57,4101	1	,0000	,0225	14,3450
INT_38	2,1808	,3073	50,3612	1	,0000	,0210	8,8535
INT_39	1,7557	,3568	24,2175	1	,0000	,0142	5,7872
INT_40	2,4734	,2421	104,3773	1	,0000	,0306	11,8624
INT_41	-,1056	,5300	,0397	1	,8420	,0000	,8998
INT_42	1,0562	,1678	39,6239	1	,0000	,0185	2,8754
INT_43	1,0950	,2231	24,0873	1	,0000	,0142	2,9891
INT_44	,6494	,1479	19,2741	1	,0000	,0126	1,9143
INT_45	,6172	,1646	14,0535	1	,0002	,0105	1,8537
INT_46	1,3427	,1965	46,6731	1	,0000	,0202	3,8294
INT_47	-,3351	,5872	,3256	1	,5683	,0000	,7153
INT_48	,3276	,1254	6,8236	1	,0090	,0066	1,3876
INT_49	,4314	,1875	5,2948	1	,0214	,0055	1,5394
INT_50	,2297	,0967	5,6453	1	,0175	,0058	1,2582
INT_51	-,0022	,1035	,0004	1	,9832	,0000	,9978
Constant	,8210	,1195	47,1610	1	,0000		

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ, 1992

Total number of cases: 90982 (Unweighted)
 Number of selected cases: 90982
 Number of unselected cases: 0

Number of selected cases: 90982
 Number rejected because of missing data: 0
 Number of cases included in the analysis: 90982

Dependent Variable Encoding:

Original Value	Internal Value
,00	0
1,00	1

	Value	Freq	Parameter Coding							
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
NEW7	1	229	1,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	2	7872	,000	1,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	3	2084	,000	,000	1,000	,000	,000	,000	,000	
	4	591	,000	,000	,000	1,000	,000	,000	,000	
	5	3441	,000	,000	,000	,000	1,000	,000	,000	
	6	19526	,000	,000	,000	,000	,000	1,000	,000	
	7	13780	,000	,000	,000	,000	,000	,000	1,000	
	8	36669	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	9	4819	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	10	1971	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	

	(8)	(9)
1	,000	,000
2	,000	,000
3	,000	,000
4	,000	,000
5	,000	,000
6	,000	,000
7	,000	,000
8	1,000	,000
9	,000	1,000
10	,000	,000

	Value	Freq	Parameter Coding						
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
NEW6	2	10176	1,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	3	8870	,000	1,000	,000	,000	,000	,000	
	4	8571	,000	,000	1,000	,000	,000	,000	
	5	8811	,000	,000	,000	1,000	,000	,000	
	6	18388	,000	,000	,000	,000	1,000	,000	
	7	17353	,000	,000	,000	,000	,000	1,000	
	8	18813	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
VAR17	1	27752	1,000	,000	,000				
	2	59041	,000	1,000	,000				
	3	2694	,000	,000	1,000				
	4	1495	,000	,000	,000				
VAR14	1	43940	1,000						
	2	47042	,000						
PERIF1_2	,00	41517	1,000						
	1,00	49465	,000						

Interactions:

```

INT_1  VAR14(1) by VAR17(1)
INT_2  VAR14(1) by VAR17(2)
INT_3  VAR14(1) by VAR17(3)
INT_4  NEW7(1) by VAR14(1)
INT_5  NEW7(2) by VAR14(1)
INT_6  NEW7(3) by VAR14(1)
INT_7  NEW7(4) by VAR14(1)
INT_8  NEW7(5) by VAR14(1)
INT_9  NEW7(6) by VAR14(1)
INT_10 NEW7(7) by VAR14(1)
INT_11 NEW7(8) by VAR14(1)
INT_12 NEW7(9) by VAR14(1)
INT_13 NEW6(1) by VAR14(1)
INT_14 NEW6(2) by VAR14(1)
INT_15 NEW6(3) by VAR14(1)
INT_16 NEW6(4) by VAR14(1)
INT_17 NEW6(5) by VAR14(1)
INT_18 NEW6(6) by VAR14(1)
INT_19 NEW6(1) by NEW7(1)
INT_20 NEW6(1) by NEW7(2)
INT_21 NEW6(1) by NEW7(3)
INT_22 NEW6(1) by NEW7(4)
INT_23 NEW6(1) by NEW7(5)
INT_24 NEW6(1) by NEW7(6)
INT_25 NEW6(1) by NEW7(7)
INT_26 NEW6(1) by NEW7(8)
INT_27 NEW6(1) by NEW7(9)
INT_28 NEW6(2) by NEW7(1)
INT_29 NEW6(2) by NEW7(2)
INT_30 NEW6(2) by NEW7(3)
INT_31 NEW6(2) by NEW7(4)
INT_32 NEW6(2) by NEW7(5)
INT_33 NEW6(2) by NEW7(6)
INT_34 NEW6(2) by NEW7(7)
INT_35 NEW6(2) by NEW7(8)
INT_36 NEW6(2) by NEW7(9)
INT_37 NEW6(3) by NEW7(1)
INT_38 NEW6(3) by NEW7(2)
INT_39 NEW6(3) by NEW7(3)
INT_40 NEW6(3) by NEW7(4)
INT_41 NEW6(3) by NEW7(5)
INT_42 NEW6(3) by NEW7(6)
INT_43 NEW6(3) by NEW7(7)
INT_44 NEW6(3) by NEW7(8)
INT_45 NEW6(3) by NEW7(9)
INT_46 NEW6(4) by NEW7(1)
INT_47 NEW6(4) by NEW7(2)
INT_48 NEW6(4) by NEW7(3)
INT_49 NEW6(4) by NEW7(4)
INT_50 NEW6(4) by NEW7(5)
INT_51 NEW6(4) by NEW7(6)
INT_52 NEW6(4) by NEW7(7)
INT_53 NEW6(4) by NEW7(8)
INT_54 NEW6(4) by NEW7(9)
INT_55 NEW6(5) by NEW7(1)
INT_56 NEW6(5) by NEW7(2)
INT_57 NEW6(5) by NEW7(3)
INT_58 NEW6(5) by NEW7(4)
INT_59 NEW6(5) by NEW7(5)
INT_60 NEW6(5) by NEW7(6)
INT_61 NEW6(5) by NEW7(7)
INT_62 NEW6(5) by NEW7(8)
INT_63 NEW6(5) by NEW7(9)
INT_64 NEW6(6) by NEW7(1)
INT_65 NEW6(6) by NEW7(2)
INT_66 NEW6(6) by NEW7(3)
INT_67 NEW6(6) by NEW7(4)
INT_68 NEW6(6) by NEW7(5)
INT_69 NEW6(6) by NEW7(6)
INT_70 NEW6(6) by NEW7(7)
INT_71 NEW6(6) by NEW7(8)
INT_72 NEW6(6) by NEW7(9)

```

Dependent Variable.. SYM

Beginning Block Number 0. Initial Log Likelihood Function

-2 Log Likelihood 123435,6

* Constant is included in the model.

Beginning Block Number 1. Method: Enter

Redundancies in Design Matrix:

(NEW6(1) by NEW7(1)) = 0

The interaction NEW6 * NEW7

will have its degrees of freedom reduced from 54 to 53

(NEW6(5) by NEW7(4)) = NEW7(4) - (NEW6(1) by NEW7(4)) - (NEW6(2) by NEW7(4))
- (NEW6(3) by NEW7(4)) - (NEW6(4) by NEW7(4))

The interaction NEW6 * NEW7

will have its degrees of freedom reduced from 53 to 52

(NEW6(6) by NEW7(4)) = 0

The interaction NEW6 * NEW7

will have its degrees of freedom reduced from 52 to 51

Variable(s) Entered on Step Number

1.. PERIF1_2
NEW6
NEW7
VAR14
VAR17
VAR14 * VAR17
NEW7 * VAR14
NEW6 * VAR14
NEW6 * NEW7

Estimation terminated at iteration number 5 because
Log Likelihood decreased by less than ,01 percent.

-2 Log Likelihood 82259,454
Goodness of Fit 89455,160
Cox & Snell - R² 1,000
Nagelkerke - R² 1,000

	Chi-Square	df	Significance
Model	41176,144	89	,0000
Block	41176,144	89	,0000
Step	41176,144	89	,0000

Classification Table for SYM

The Cut Value is ,50

		Predicted				Percent Correct
		,00	1,00			
		0	1	0	1	
Observed		+-----+-----+				
,00	0	I 27792	I 9893	I		73,75%
		+-----+-----+				
1,00	1	I 10950	I 42347	I		79,45%
		+-----+-----+				
Overall						77,09%

----- Variables in the Equation -----

Variable	B	S.E.	Wald	df	Sig	R	Exp(B)
PERIF1_2(1)	-,4858	,0185	687,9944	1	,0000	-,0745	,6152
NEW6			92,8989	6	,0000	,0256	
NEW6(1)	-1,6987	,4949	11,7801	1	,0006	-,0089	,1829
NEW6(2)	-1,1748	,3294	12,7191	1	,0004	-,0093	,3089
NEW6(3)	-1,5959	,3063	27,1508	1	,0000	-,0143	,2027
NEW6(4)	-1,5970	,3066	27,1247	1	,0000	-,0143	,2025
NEW6(5)	-,8067	,2085	14,9753	1	,0001	-,0103	,4463
NEW6(6)	,2990	,1284	5,4191	1	,0199	,0053	1,3485
NEW7			262,2637	9	,0000	,0445	
NEW7(1)	1,8282	,6265	8,5150	1	,0035	,0073	6,2229
NEW7(2)	,4635	,1165	15,8337	1	,0001	,0106	1,5897
NEW7(3)	-,4287	,4595	,8704	1	,3508	,0000	,6514
NEW7(4)	-6,1285	22,2423	,0759	1	,7829	,0000	,0022
NEW7(5)	,1222	,1849	,4367	1	,5087	,0000	1,1299
NEW7(6)	-,8951	,0951	88,6631	1	,0000	-,0265	,4086
NEW7(7)	-,9982	,1192	70,1766	1	,0000	-,0235	,3685
NEW7(8)	-,3664	,0748	23,9891	1	,0000	-,0133	,6932
NEW7(9)	-,1301	,0838	2,4061	1	,1209	-,0018	,8780
VAR14(1)	-,8514	,1918	19,6964	1	,0000	-,0120	,4268
VAR17			1139,036	3	,0000	,0958	
VAR17(1)	-,1901	,0808	5,5337	1	,0187	-,0054	,8268
VAR17(2)	-1,3323	,0729	334,0287	1	,0000	-,0519	,2639
VAR17(3)	-1,2830	,0868	218,2774	1	,0000	-,0419	,2772
VAR14 * VAR17			1117,226	3	,0000	,0949	
INT_1	-,2674	,1701	2,4719	1	,1159	-,0020	,7654
INT_2	2,0743	,1567	175,2011	1	,0000	,0375	7,9590
INT_3	,9479	,2005	22,3394	1	,0000	,0128	2,5802
NEW7 * VAR14			420,7152	9	,0000	,0571	
INT_4	-,7362	,5546	1,7618	1	,1844	,0000	,4789
INT_5	-,4549	,1392	10,6718	1	,0011	-,0084	,6345
INT_6	-,1357	,1950	,4840	1	,4866	,0000	,8731
INT_7	,3167	,3081	1,0565	1	,3040	,0000	1,3726
INT_8	,0519	,1658	,0979	1	,7543	,0000	1,0533
INT_9	,7503	,1241	36,5317	1	,0000	,0167	2,1176
INT_10	1,1581	,1316	77,4412	1	,0000	,0247	3,1838
INT_11	,9033	,1170	59,5771	1	,0000	,0216	2,4677
INT_12	,3658	,1325	7,6251	1	,0058	,0068	1,4417
NEW6 * VAR14			850,4371	6	,0000	,0824	
INT_13	,5841	,1041	31,4557	1	,0000	,0154	1,7933
INT_14	,8900	,0992	80,5333	1	,0000	,0252	2,4352
INT_15	1,8759	,1054	316,8484	1	,0000	,0505	6,5265
INT_16	2,0414	,1155	312,5050	1	,0000	,0502	7,7015
INT_17	1,6661	,0804	429,2865	1	,0000	,0588	5,2912
INT_18	1,0061	,0595	285,9853	1	,0000	,0480	2,7350
NEW6 * NEW7			1410,744	51	,0000	,1030	
INT_20	-4,3185	6,5242	,4381	1	,5080	,0000	,0133
INT_21	-,7735	,7458	1,0759	1	,2996	,0000	,4614
INT_22	5,3188	22,2505	,0571	1	,8111	,0000	204,1399
INT_23	1,5461	,6223	6,1731	1	,0130	,0058	4,6932
INT_24	1,0838	,5001	4,6975	1	,0302	,0047	2,9559
INT_25	-,2399	,5028	,2276	1	,6333	,0000	,7867
INT_26	,7730	,4965	2,4241	1	,1195	,0019	2,1663
INT_27	,7073	,5862	1,4557	1	,2276	,0000	2,0285
INT_28	-,2907	1,1999	,0587	1	,8086	,0000	,7478
INT_29	1,6230	,3543	20,9866	1	,0000	,0124	5,0681
INT_30	-,6353	,5565	1,3031	1	,2537	,0000	,5298
INT_31	5,0043	22,2437	,0506	1	,8220	,0000	149,0456
INT_32	2,4220	,3770	41,2737	1	,0000	,0178	11,2683
INT_33	2,8204	,3325	71,9297	1	,0000	,0238	16,7832
INT_34	2,9165	,3435	72,0973	1	,0000	,0238	18,4760
INT_35	2,2472	,3336	45,3652	1	,0000	,0187	9,4610
INT_36	1,8737	,4731	15,6849	1	,0001	,0105	6,5121
INT_37	1,9780	,8144	5,8997	1	,0151	,0056	7,2284
INT_38	3,3475	,3246	106,3386	1	,0000	,0291	28,4315
INT_39	,6475	,5493	1,3892	1	,2385	,0000	1,9107
INT_40	5,7291	22,2451	,0663	1	,7968	,0000	307,6991
INT_41	3,7139	,3641	104,0304	1	,0000	,0288	41,0125
INT_42	3,8198	,3128	149,0896	1	,0000	,0345	45,5952
INT_43	3,3641	,3245	107,4881	1	,0000	,0292	28,9072
INT_44	2,5009	,3099	65,1367	1	,0000	,0226	12,1932
INT_45	1,2636	,4325	8,5361	1	,0035	,0073	3,5381
INT_46	2,1005	,7802	7,2477	1	,0071	,0065	8,1704
INT_47	4,0696	,3340	148,4598	1	,0000	,0344	58,5338

INT_48	1,7398	,6416	7,3537	1	,0067	,0066	5,6962
INT_49	5,8831	22,2797	,0697	1	,7917	,0000	358,9205
INT_50	3,9333	,3742	110,4948	1	,0000	,0296	51,0739
INT_51	3,7639	,3131	144,5543	1	,0000	,0340	43,1170
INT_52	3,4967	,3276	113,8971	1	,0000	,0301	33,0072
INT_53	2,6868	,3083	75,9296	1	,0000	,0245	14,6851
INT_54	1,9275	,4382	19,3473	1	,0000	,0119	6,8721
INT_55	2,4431	,8121	9,0499	1	,0026	,0076	11,5087
INT_56	3,3690	,2391	198,4907	1	,0000	,0399	29,0494
INT_57	2,4984	,6515	14,7062	1	,0001	,0101	12,1627
INT_59	2,7009	,2828	91,2078	1	,0000	,0269	14,8927
INT_60	2,9075	,2194	175,6932	1	,0000	,0375	18,3118
INT_61	2,6463	,2354	126,3216	1	,0000	,0317	14,1016
INT_62	2,0228	,2105	92,3620	1	,0000	,0271	7,5597
INT_63	1,5562	,2572	36,6214	1	,0000	,0167	4,7409
INT_64	1,2703	,8602	2,1809	1	,1397	,0012	3,5619
INT_65	1,0360	,1644	39,6964	1	,0000	,0175	2,8180
INT_66	,9908	,7830	1,6014	1	,2057	,0000	2,6934
INT_68	,6730	,2348	8,2168	1	,0042	,0071	1,9600
INT_69	,9566	,1481	41,7365	1	,0000	,0179	2,6029
INT_70	,8892	,1737	26,1977	1	,0000	,0140	2,4331
INT_71	,5571	,1327	17,6345	1	,0000	,0113	1,7456
INT_72	,4839	,1521	10,1227	1	,0015	,0081	1,6224
Constant	,5475	,0992	30,4406	1	,0000		

ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ
(ΠΙΝΑΚΕΣ)

ΑΝΔΡΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΑΓΑΜΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙ ΚΟ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19		0,03	0,28	0,10	0,44	0,57	0,18
20-24	0,83	0,11	0,76	0,80	0,83	0,72	0,19
25-29	0,98	0,54	0,94	0,93	0,93	0,85	0,42
30-34	0,98	0,73	0,93	0,93	0,93	0,87	0,40
35-44	0,98	0,78	0,87	0,90	0,91	0,88	0,70
45-54	0,88	0,61	0,64	0,72	0,78	0,68	0,56
55-64	0,34	0,36	0,25	0,30	0,42	0,36	0,25

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΑΓΑΜΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙ ΚΟ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19		0,12	0,29	0,05	0,30	0,60	0,32
20-24	0,83	0,21	0,61	0,48	0,57	0,59	0,20
25-29	0,94	0,46	0,72	0,50	0,54	0,50	0,20
30-34	0,95	0,69	0,72	0,53	0,57	0,58	0,21
35-44	0,96	0,83	0,67	0,56	0,61	0,71	0,60
45-54	0,92	0,84	0,58	0,48	0,59	0,64	0,67
55-64	0,66	0,82	0,38	0,27	0,42	0,53	0,57

ΑΝΔΡΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΕΓΓΑΜΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙ ΚΟ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19		0,10	0,59	0,29	0,74	0,83	0,45
20-24	0,95	0,31	0,92	0,93	0,95	0,91	0,47
25-29	0,99	0,81	0,98	0,98	0,98	0,95	0,73
30-34	0,99	0,91	0,98	0,98	0,98	0,96	0,71
35-44	0,99	0,93	0,96	0,97	0,97	0,96	0,89
45-54	0,97	0,85	0,87	0,90	0,93	0,89	0,82
55-64	0,65	0,68	0,55	0,61	0,73	0,68	0,55

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΕΓΓΑΜΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙ ΚΟ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19		0,04	0,10	0,01	0,11	0,30	0,12
20-24	0,58	0,07	0,31	0,21	0,27	0,29	0,07
25-29	0,81	0,19	0,42	0,22	0,25	0,22	0,07
30-34	0,85	0,38	0,41	0,24	0,27	0,28	0,07
35-44	0,88	0,57	0,37	0,27	0,31	0,41	0,30
45-54	0,77	0,60	0,28	0,21	0,29	0,34	0,37
55-64	0,35	0,56	0,15	0,10	0,17	0,24	0,27

ΑΝΔΡΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙ ΚΟ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19		0,04	0,36	0,14	0,53	0,66	0,24
20-24	0,87	0,15	0,82	0,85	0,88	0,79	0,26
25-29	0,99	0,63	0,96	0,95	0,95	0,89	0,51
30-34	0,99	0,79	0,95	0,95	0,95	0,91	0,49
35-44	0,98	0,84	0,91	0,93	0,93	0,91	0,77
45-54	0,92	0,69	0,72	0,78	0,84	0,76	0,65
55-64	0,42	0,45	0,33	0,38	0,51	0,45	0,32

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙ ΚΟ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19		0,12	0,29	0,05	0,31	0,61	0,33
20-24	0,84	0,22	0,62	0,49	0,58	0,60	0,21
25-29	0,94	0,47	0,73	0,51	0,55	0,51	0,21
30-34	0,95	0,70	0,72	0,54	0,58	0,59	0,22
35-44	0,96	0,83	0,68	0,57	0,62	0,72	0,61
45-54	0,92	0,85	0,59	0,49	0,60	0,65	0,68
55-64	0,67	0,83	0,39	0,28	0,43	0,54	0,58

ΑΝΔΡΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΑΓΑΜΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙ ΚΟ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19		0,05	0,40	0,16	0,57	0,69	0,27
20-24	0,89	0,17	0,84	0,87	0,89	0,81	0,29
25-29	0,99	0,66	0,96	0,96	0,96	0,90	0,55
30-34	0,99	0,82	0,96	0,95	0,96	0,92	0,53
35-44	0,99	0,86	0,92	0,94	0,94	0,92	0,79
45-54	0,93	0,72	0,75	0,81	0,86	0,78	0,68
55-64	0,46	0,49	0,36	0,42	0,55	0,49	0,36

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΑΓΑΜΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙ ΚΟ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19		0,18	0,40	0,08	0,42	0,72	0,44
20-24	0,89	0,31	0,73	0,61	0,69	0,70	0,30
25-29	0,96	0,58	0,81	0,63	0,66	0,62	0,30
30-34	0,97	0,79	0,81	0,65	0,69	0,70	0,31
35-44	0,98	0,89	0,77	0,68	0,73	0,80	0,71
45-54	0,95	0,90	0,70	0,61	0,71	0,75	0,78
55-64	0,76	0,89	0,51	0,39	0,55	0,66	0,69

ΑΝΔΡΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΕΓΓΑΜΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙ ΚΟ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19		0,16	0,71	0,41	0,83	0,89	0,57
20-24	0,97	0,43	0,95	0,96	0,97	0,94	0,60
25-29	1,00	0,88	0,99	0,99	0,99	0,97	0,82
30-34	1,00	0,94	0,99	0,99	0,99	0,98	0,81
35-44	1,00	0,96	0,98	0,98	0,98	0,98	0,93
45-54	0,98	0,91	0,92	0,94	0,96	0,93	0,89
55-64	0,76	0,78	0,68	0,73	0,82	0,78	0,67

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΕΓΓΑΜΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙ ΚΟ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19		0,06	0,16	0,02	0,17	0,42	0,18
20-24	0,70	0,11	0,43	0,30	0,38	0,40	0,11
25-29	0,88	0,28	0,55	0,32	0,35	0,32	0,11
30-34	0,90	0,51	0,54	0,34	0,39	0,39	0,11
35-44	0,92	0,69	0,49	0,38	0,43	0,53	0,41
45-54	0,85	0,71	0,39	0,30	0,41	0,46	0,49
55-64	0,47	0,68	0,23	0,15	0,25	0,35	0,38

ΑΝΔΡΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙ ΚΟ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19		0,07	0,48	0,21	0,65	0,77	0,34
20-24	0,92	0,22	0,89	0,90	0,92	0,86	0,37
25-29	0,99	0,74	0,97	0,97	0,97	0,93	0,64
30-34	0,99	0,87	0,97	0,97	0,97	0,94	0,62
35-44	0,99	0,90	0,94	0,96	0,96	0,95	0,85
45-54	0,95	0,79	0,81	0,86	0,90	0,84	0,75
55-64	0,55	0,58	0,45	0,51	0,64	0,58	0,44

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟΡΙ ΚΟ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19		0,19	0,41	0,09	0,43	0,73	0,45
20-24	0,89	0,32	0,73	0,62	0,70	0,71	0,31
25-29	0,96	0,59	0,82	0,64	0,67	0,63	0,31
30-34	0,97	0,79	0,81	0,66	0,70	0,71	0,32
35-44	0,98	0,89	0,78	0,69	0,74	0,81	0,72
45-54	0,95	0,90	0,70	0,62	0,72	0,76	0,78
55-64	0,77	0,89	0,52	0,40	0,56	0,67	0,69

ΑΝΔΡΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΑΓΑΜΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟ ΡΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19			0,02	0,05		0,19	0,08	0,26	0,19	0,09
20-24	0,33	0,52	0,06	0,09	0,74	0,76	0,82	0,78	0,64	0,18
25-29	0,89	0,92	0,29	0,26	0,95	0,94	0,93	0,89	0,63	0,28
30-34	0,92	0,96	0,59	0,32	0,96	0,94	0,95	0,92	0,8	0,31
35-44	0,96	0,95	0,82		0,92	0,91	0,92	0,9	0,8	0,4
45-54	0,92	0,75	0,62		0,71	0,7	0,75	0,76	0,69	0,51
55-64	0,46	0,22	0,14		0,25	0,2	0,25	0,33	0,27	0,22

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΑΓΑΜΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟ ΡΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19			0,05	0,07		0,16	0,04	0,19	0,22	0,14
20-24	0,56	0,69	0,09	0,08	0,78	0,65	0,65	0,64	0,61	0,21
25-29	0,89	0,89	0,18	0,11	0,89	0,77	0,66	0,6	0,36	0,15
30-34	0,9	0,94	0,4	0,12	0,91	0,76	0,68	0,64	0,52	0,15
35-44	0,97	0,95	0,76		0,87	0,75	0,67	0,67	0,62	0,28
45-54	0,96	0,84	0,68		0,72	0,56	0,52	0,59	0,63	0,54
55-64	0,85	0,58	0,36		0,5	0,26	0,24	0,38	0,44	0,47

ΑΝΔΡΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΕΓΓΑΜΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟ ΡΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19			0,08	0,16		0,44	0,22	0,54	0,45	0,24
20-24	0,62	0,79	0,18	0,24	0,91	0,91	0,94	0,92	0,86	0,42
25-29	0,96	0,97	0,58	0,54	0,98	0,98	0,98	0,96	0,85	0,56
30-34	0,97	0,99	0,83	0,61	0,99	0,98	0,98	0,97	0,93	0,6
35-44	0,99	0,99	0,94		0,98	0,97	0,97	0,97	0,93	0,69
45-54	0,97	0,91	0,84		0,89	0,89	0,91	0,91	0,88	0,78
55-64	0,74	0,49	0,35		0,53	0,45	0,53	0,62	0,55	0,49

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΕΓΓΑΜΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟ ΡΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19			0,02	0,02		0,06	0,01	0,07	0,08	0,05
20-24	0,29	0,41	0,03	0,03	0,52	0,37	0,37	0,36	0,33	0,08
25-29	0,72	0,72	0,07	0,04	0,73	0,51	0,38	0,32	0,15	0,05
30-34	0,74	0,84	0,17	0,04	0,77	0,5	0,41	0,37	0,26	0,05
35-44	0,9	0,85	0,5		0,68	0,48	0,39	0,4	0,34	0,11
45-54	0,89	0,63	0,4		0,46	0,29	0,25	0,31	0,35	0,27
55-64	0,64	0,31	0,15		0,24	0,1	0,09	0,16	0,2	0,22

ΑΝΔΡΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟ ΡΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19			0,04	0,08		0,28	0,12	0,36	0,28	0,13
20-24	0,43	0,64	0,09	0,13	0,82	0,83	0,88	0,85	0,74	0,25
25-29	0,93	0,95	0,39	0,36	0,97	0,96	0,95	0,93	0,73	0,38
30-34	0,95	0,98	0,7	0,43	0,98	0,96	0,96	0,95	0,86	0,41
35-44	0,97	0,97	0,88		0,95	0,94	0,95	0,93	0,87	0,52
45-54	0,95	0,83	0,72		0,8	0,79	0,83	0,83	0,77	0,63
55-64	0,58	0,31	0,21		0,35	0,28	0,35	0,44	0,36	0,31

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟ ΡΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19			0,06	0,08		0,19	0,05	0,23	0,26	0,16
20-24	0,6	0,73	0,1	0,1	0,81	0,69	0,69	0,68	0,65	0,25
25-29	0,91	0,91	0,21	0,13	0,91	0,8	0,7	0,65	0,4	0,18
30-34	0,92	0,95	0,44	0,14	0,93	0,79	0,72	0,69	0,57	0,41
35-44	0,97	0,96	0,79		0,89	0,78	0,71	0,71	0,66	0,32
45-54	0,97	0,87	0,72		0,76	0,6	0,56	0,63	0,67	0,59
55-64	0,87	0,63	0,41		0,55	0,3	0,28	0,42	0,48	0,52

ΑΝΔΡΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΑΓΑΜΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟ ΡΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19			0,04	0,09		0,28	0,12	0,36	0,28	0,13
20-24	0,44	0,64	0,1	0,14	0,82	0,84	0,88	0,85	0,74	0,26
25-29	0,93	0,95	0,4	0,36	0,97	0,96	0,95	0,93	0,73	0,38
30-34	0,95	0,98	0,7	0,44	0,98	0,96	0,97	0,95	0,86	0,42
35-44	0,97	0,97	0,88		0,95	0,95	0,95	0,93	0,87	0,52
45-54	0,95	0,83	0,73		0,8	0,8	0,83	0,84	0,78	0,63
55-64	0,58	0,32	0,21		0,36	0,29	0,35	0,44	0,37	0,32

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΑΓΑΜΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟ ΡΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19			0,07	0,1		0,24	0,07	0,28	0,32	0,21
20-24	0,67	0,78	0,13	0,13	0,85	0,75	0,75	0,74	0,72	0,31
25-29	0,93	0,93	0,27	0,16	0,93	0,84	0,76	0,71	0,47	0,22
30-34	0,94	0,96	0,52	0,18	0,94	0,84	0,78	0,75	0,64	0,22
35-44	0,98	0,97	0,83		0,91	0,83	0,77	0,77	0,73	0,39
45-54	0,98	0,9	0,77		0,81	0,67	0,63	0,7	0,73	0,66
55-64	0,9	0,69	0,48		0,62	0,37	0,35	0,5	0,56	0,59

ΑΝΔΡΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΕΓΓΑΜΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟ ΡΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19			0,12	0,24		0,57	0,32	0,65	0,57	0,34
20-24	0,72	0,86	0,26	0,34	0,94	0,94	0,96	0,95	0,91	0,54
25-29	0,98	0,98	0,69	0,65	0,99	0,99	0,99	0,98	0,9	0,67
30-34	0,98	0,99	0,89	0,72	0,99	0,99	0,99	0,98	0,95	0,71
35-44	0,99	0,99	0,96		0,98	0,98	0,98	0,98	0,96	0,79
45-54	0,98	0,94	0,9		0,93	0,93	0,94	0,94	0,92	0,85
55-64	0,82	0,61	0,47		0,65	0,57	0,65	0,73	0,66	0,61

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΕΓΓΑΜΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

	ΔΙΔΑΚΤΟ ΡΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19			0,02	0,04		0,09	0,02	0,11	0,13	0,08
20-24	0,4	0,53	0,05	0,04	0,64	0,49	0,49	0,48	0,45	0,12
25-29	0,81	0,81	0,1	0,06	0,81	0,63	0,5	0,44	0,22	0,08
30-34	0,82	0,9	0,26	0,07	0,84	0,62	0,53	0,48	0,36	0,08
35-44	0,94	0,9	0,62		0,77	0,6	0,51	0,52	0,46	0,17
45-54	0,93	0,73	0,52		0,58	0,4	0,36	0,43	0,47	0,38
55-64	0,74	0,42	0,23		0,34	0,16	0,14	0,24	0,29	0,31

ΑΝΔΡΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

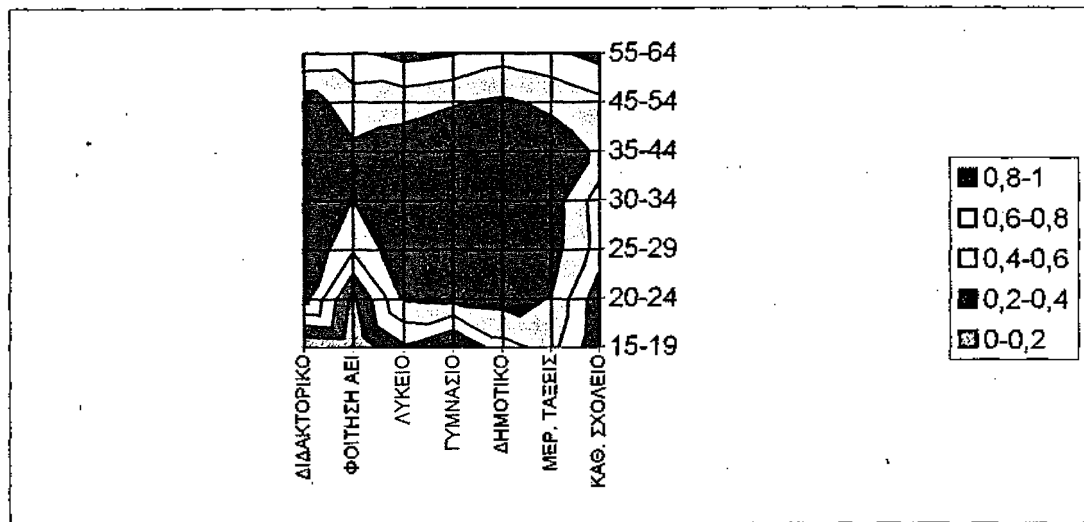
	ΔΙΔΑΚΤΟ ΡΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19			0,06	0,13		0,38	0,18	0,47	0,38	0,19
20-24	0,55	0,74	0,14	0,2	0,88	0,89	0,92	0,9	0,82	0,36
25-29	0,95	0,97	0,51	0,47	0,98	0,97	0,97	0,95	0,81	0,49
30-34	0,97	0,99	0,79	0,55	0,99	0,98	0,98	0,97	0,91	0,54
35-44	0,98	0,98	0,92		0,97	0,97	0,97	0,96	0,91	0,64
45-54	0,97	0,89	0,81		0,86	0,86	0,89	0,89	0,85	0,73
55-64	0,69	0,43	0,3		0,47	0,39	0,46	0,56	0,48	0,42

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

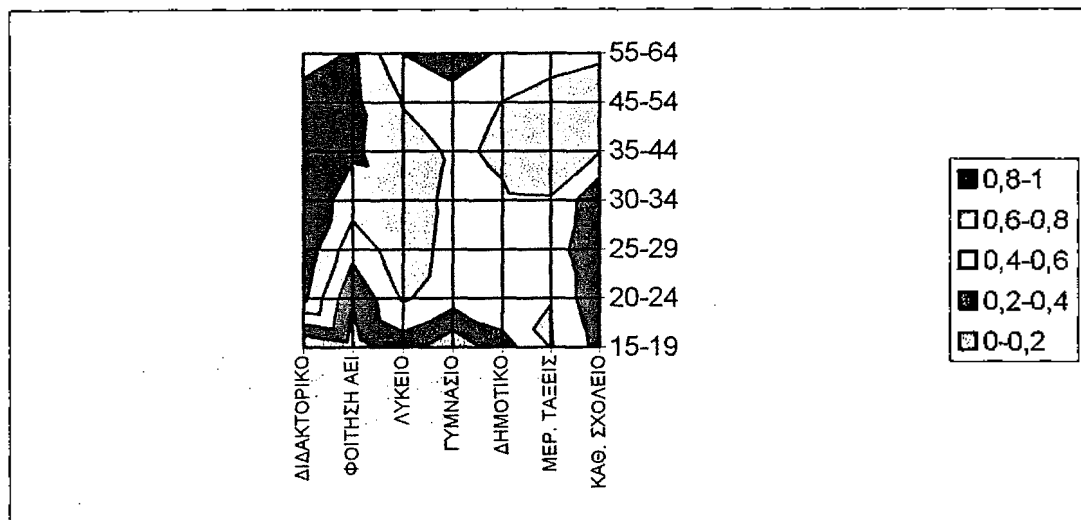
	ΔΙΔΑΚΤΟ ΡΙΚΟ	ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΑΕΙ	ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΕΙ	ΤΕΙ	ΛΥΚΕΙΟ	ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	ΜΕΡ. ΤΑΞΕΙΣ	ΚΑΘ. ΣΧΟΛΕΙΟ
15-19			0,09	0,12		0,28	0,08	0,32	0,36	0,24
20-24	0,71	0,81	0,16	0,15	0,87	0,79	0,78	0,78	0,75	0,35
25-29	0,94	0,94	0,3	0,19	0,94	0,87	0,79	0,75	0,52	0,26
30-34	0,95	0,97	0,57	0,22	0,95	0,86	0,81	0,78	0,68	0,26
35-44	0,98	0,97	0,86		0,93	0,85	0,8	0,8	0,76	0,44
45-54	0,98	0,91	0,8		0,84	0,71	0,68	0,74	0,77	0,7
55-64	0,91	0,73	0,53		0,66	0,41	0,39	0,55	0,6	0,63

**ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ
(ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ)**

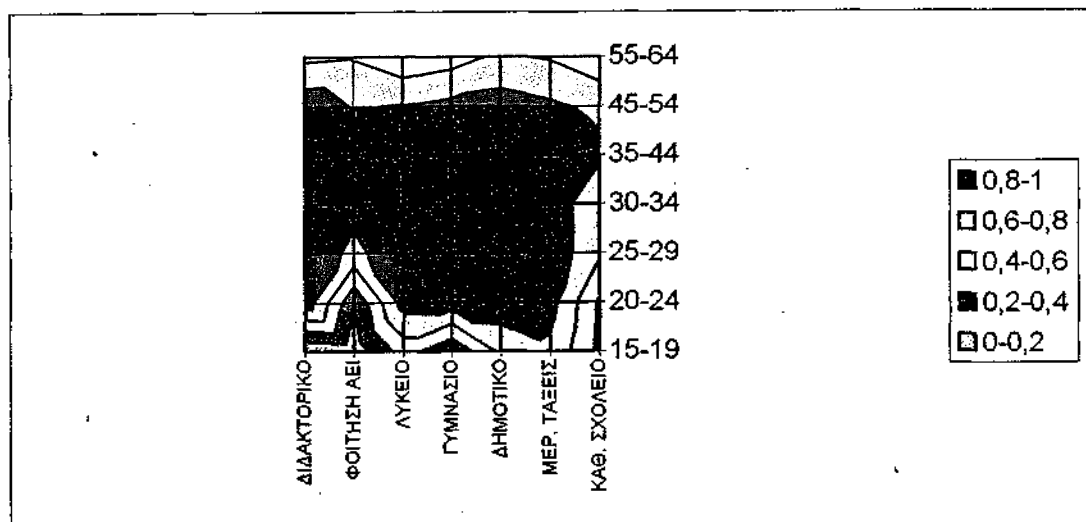
ΑΝΔΡΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

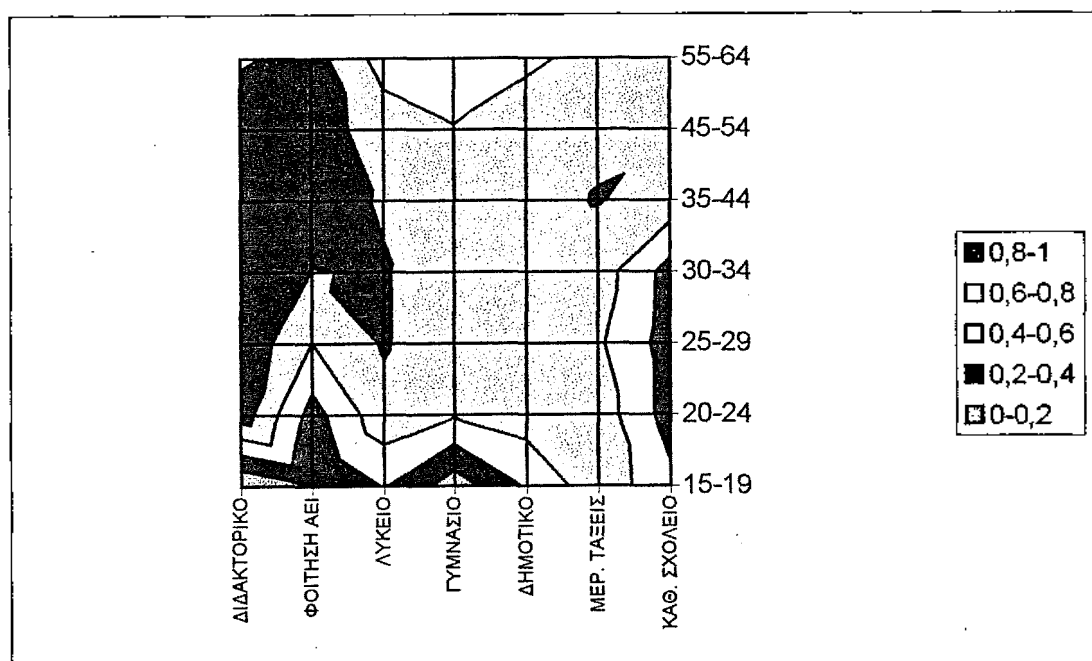
ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

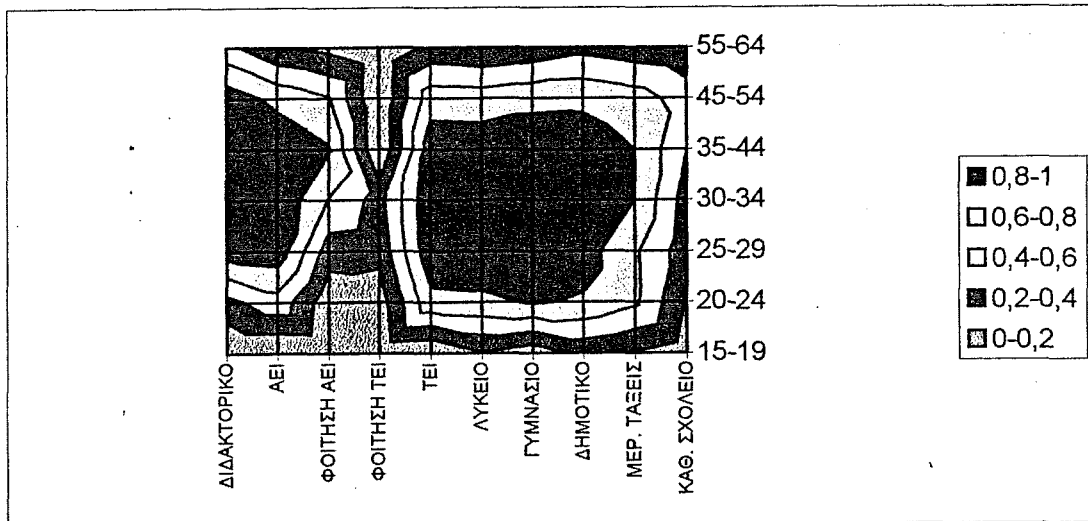
ΑΝΔΡΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

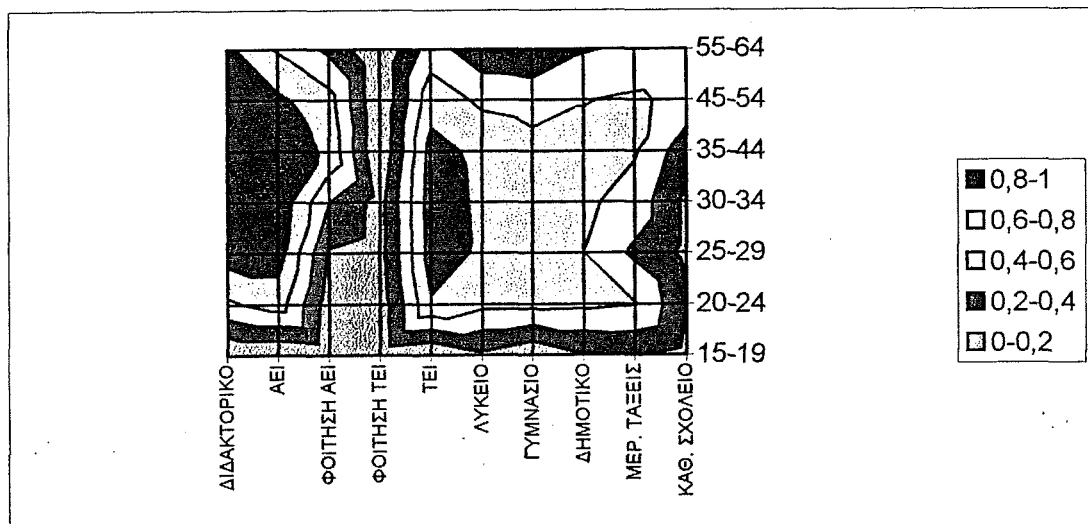
ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

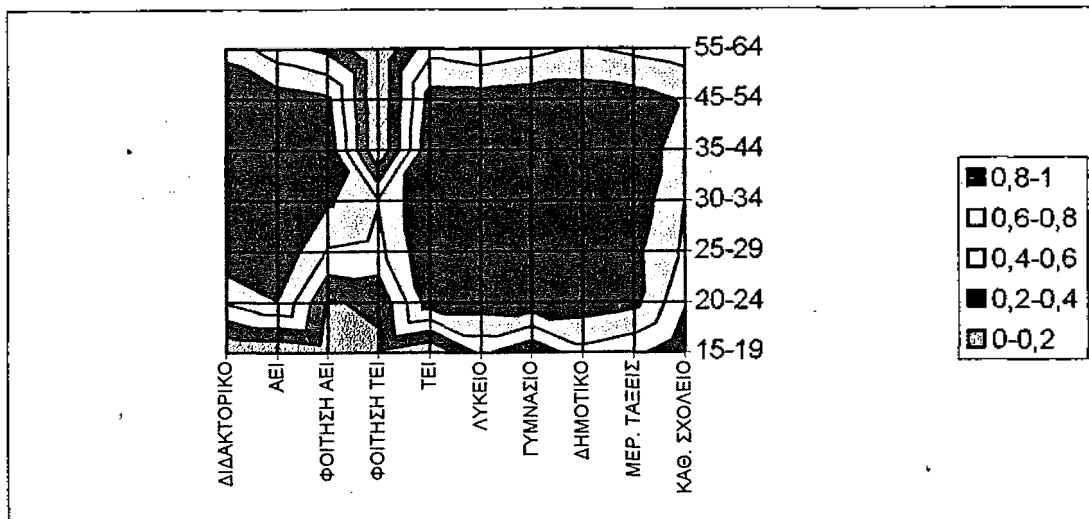
ΑΝΔΡΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΑΓΑΜΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

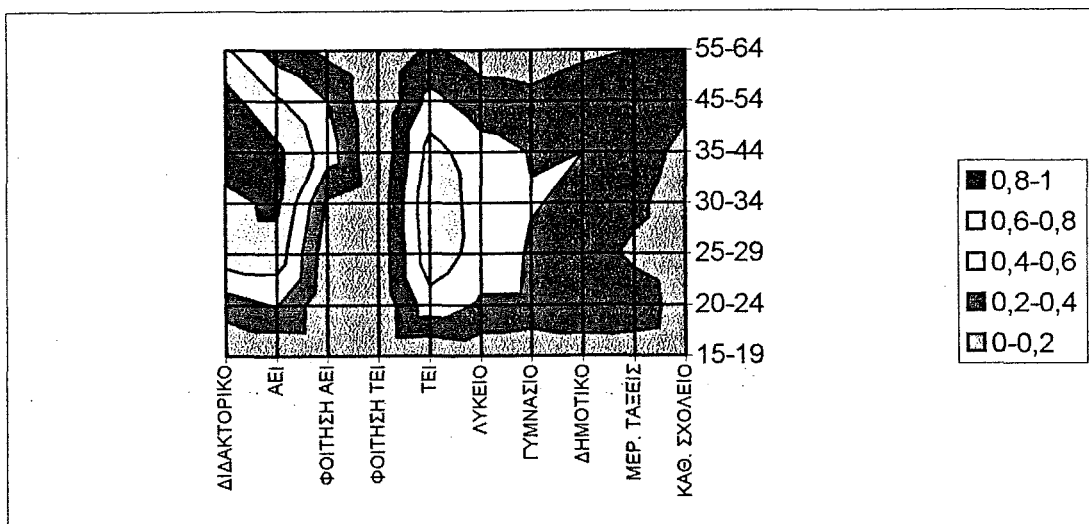
ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΑΓΑΜΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

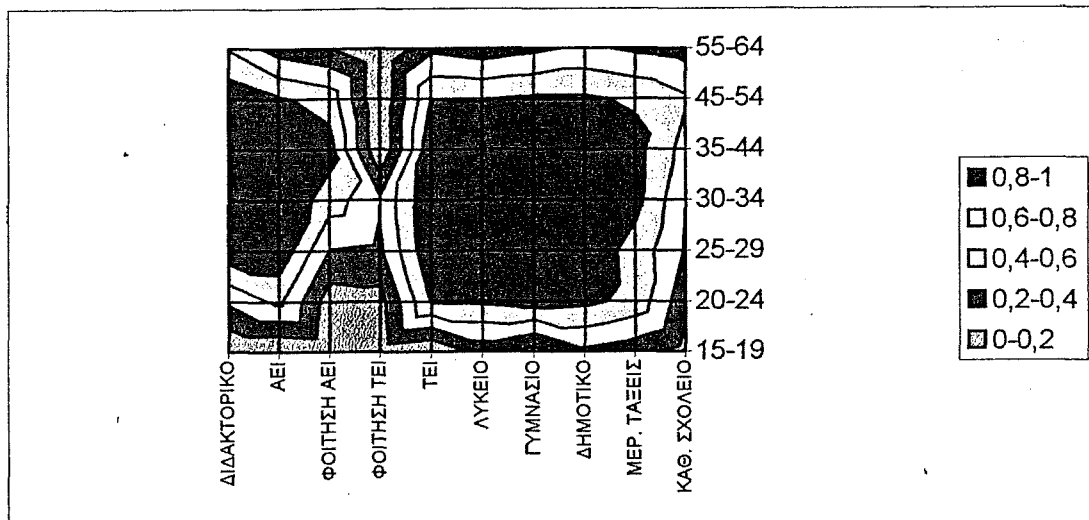
ΑΝΔΡΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΕΓΓΑΜΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

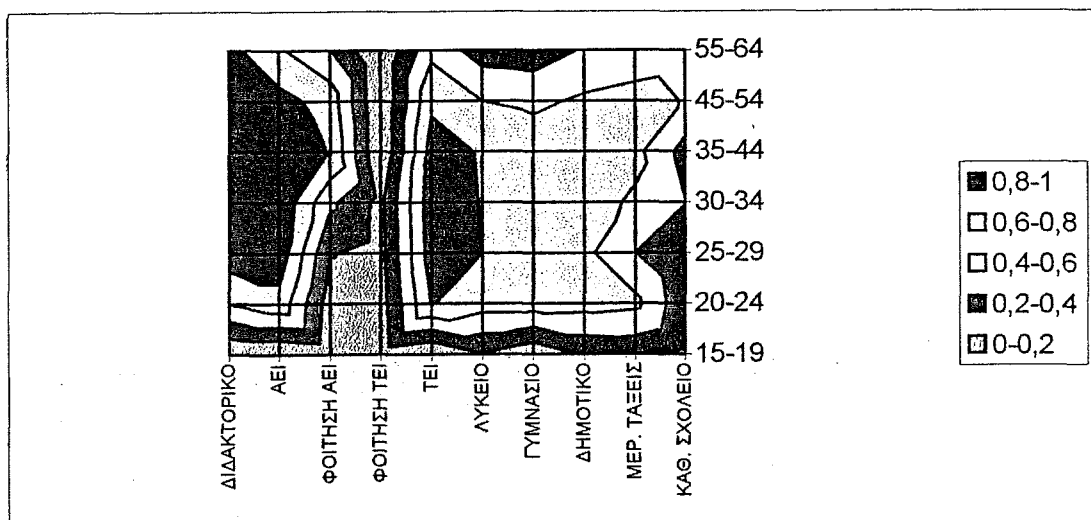
ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣ/ΚΗΣ ΕΓΓΑΜΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

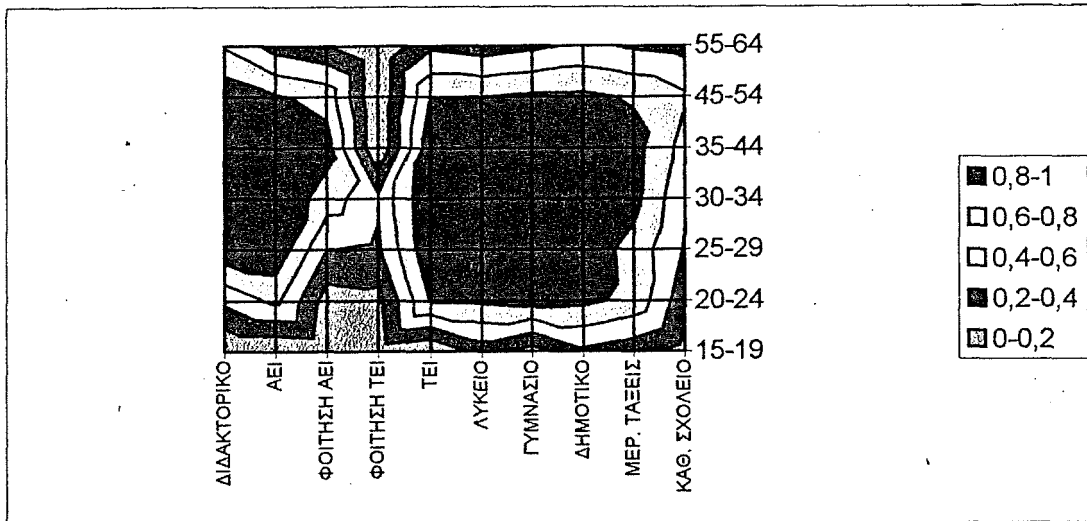
ΑΝΔΡΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣΣ/ΚΗΣ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΘΗΝΑΣ-ΘΕΣΣ/ΚΗΣ ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΑΝΔΡΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΑΓΑΜΟΙ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΑΓΑΜΕΣ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

